

Letnik XXVIII – št. 4, april 2021

Glasilo občine Trzin

odsev

Jubilej trzinskega rojaka

Branko Šömen, novinar, književnik,
scenarist

Po 300 letih znova pešpot za cerkvijo

Ureditev starega kmečkega jedra

Portret meseca: Tomaž Šinko

Mojster za izdelovanje in
servisiranje kitar

Cilj je oživiti zgodbo iz časa Ilirskih provinc

Trzinci z vilami nad Napoleonove
vojake

Lek d. d.

Gašper Antičević, vodja tehničnih storitev, Mojca Bernik, odgovorna oseba za varstvo okolja, Tina Duškov, odgovorna oseba za požarno varnost

Zdaj in jutri. Za okolje.

Svojo odgovornost do skupnega naravnega okolja spremljamo z meritvami, raziskovanjem in preverjanjem vplivov.

Prizadevamo si za okoljsko vzdržnost, ogljično, vodno in plastično nevtralnost. Pri iskanju stalnih izboljšav nas vodijo tudi priporočila neodvisnih presojevalcev mednarodnih okoljskih standardov. Smo prvo farmacevtsko podjetje v Sloveniji, vključeno v evropsko shemo za okoljsko vodenje poslovanja EMAS.

**Smo Novartis.
Soustvarjamo medicino.**

 NOVARTIS | Reimagining Medicine

Odsev, glasilo občine Trzin

→ Na naslovnici

Po natanko letu dni na naslovnici Odseva spet objavljamo fotografijo žerjavčka, le da je tokrat odet v sneg, ki je naše kraje pobelil za velikonočne praznike. (Foto: Filip in Miha Pavšek)

Glavna in odgovorna urednica:

Tanja Bricelj, trzin.odsev@gmail.com

Uredništvo: Tanja Jankovič, Miha Pavšek, Dunja Špendal, Barbara Kopač, Peter Hudnik, Majda Šilar

Redni avtorji prispevkov: Nina Rems, Nataša Pavšek, Brigita Ložar, Žana Babnik, Katja Rebolj, Matjaž Erčulj, Janez Gregorič, Andrej Grum, Boštjan Guček, Marko Kajfež, Dušan Kosirnik, Jožica Trstenjak, Milica Erčulj, Saša Hudnik, Valentin Orešek, Maja Brozovič, Miha Šimnovec, Anže Kosmač, Zoja Anžur

Avtorji fotografij: Zinka Kosmač, Tanja Jankovič, Miha Pavšek, Barbara Kopač, Peter Hudnik, Nina Rems, Tjaša Jankovič in drugi

Lektoriranje:

Mirjam Furlan Lapanja

Tehnično urejanje, prelom, priprava za tisk in tisk:

Specom d. o. o.

Oglasno trženje:

Podjetja, ki poslujejo v občini Trzin in okolici ter želite objaviti tiskani oglas na naših straneh, se za trženje oglasnega prostora obrnite na Bojana Rauha, bojan.rauh@specom.si, ali pokličite 040 202 384.

Glasilo izhaja enkrat mesečno v nakladi 1.500 izvodov. Brezplačno ga prejmejo vsa gospodinjstva v Trzinu.

ISSN 1408-4902

V skladu z uredniško politiko in glede na razpoložljivost prostora v glasilu Odsev si pridržujemo pravico do objave ali neobjave ter krajšanja in preoblikovanja prispevkov.

Gradivo za naslednjo številko oddajte najpozneje do srede, **5. maja 2021.**

Prispevke pošljite v elektronski obliki na naslov uredništva: **trzin.odsev@gmail.com.**

Razpršena odgovornost

Socialno psihološka teorija »bystander effect« ali učinek opazovalca (tudi apatija opazovalca), pravi, da je manj verjetno, da bodo posamezniki pomagali žrtvi ali se aktivirali ob morebitni nesreči, če so prisotni tudi drugi neznani ljudje. Številne raziskave so pokazale, da se ljudje v anonimni množici čutijo manj odgovorne, saj odgovornost za delovanje razpršijo na druge. Še več: nenadoma se neznanci v skupini povežejo tako, da vzajemno zanikajo potrebo po posredovanju, torej »če drugi ne delujejo, potem tudi meni ni treba«.

Zdaj pa obrnimo teorijo v drugo smer: »Če lahko nekaj delajo drugi, potem lahko to počnem tudi sam.« Tako si najbrž rečejo številni, ki videvajo domnevne državne avtoritete med kršenjem protikovidnih ukrepov in se zato tudi sami požvižgajo nanje. Če lahko zakon krši minister ... Že stari pregovor pravi, da zgledi vlečejo, kajne!? Toda kaj imajo vse te psihološke teorije s Trzinom, boste vprašali.

Ko boste brali ta uvodnik, bo za nami ravno tista aprilsko sobota (17. aprila), ko smo z občinsko čistilno akcijo že »izmerili«, koliko vsakdo med nami prevzema odgovornost za skupno podobo kraja. Trzin je v začetku aprila prekril sneg in marsikdo se je pridušal, da še dobro, da je vsaj malo zakril vsepovsod ležeče smeti. »Če lahko drugi, potem lahko tudi jaz,« si je najbrž rekel marsikateri prebivalec naše občine, ko je odvrigel papirček, naložil še dve vreči na že tako prepoln zabojnik, mirno pustil ležati odpadke in zraven dodal še kakšnega svojega.

Srčno upam, da smo se po tem koncu tedna zbudili v očiščen Trzin, da je na občinski čistilni akciji sodelovalo veliko prebivalcev, ki niso člani nobenega od trzinskih društev, a so za delo poprijeli preprosto zato, ker se čutijo (so)odgovorne za podobo kraja. Kajti če ne bom pomagal/a, čistil/a, sodeloval/a jaz – kdo potemtakem bo?

Da bi bili zgled, je treba prevzeti odgovornost. Vsak jo lahko – in to ne le eno soboto v letu.

Tanja Bricelj,
glavna in odgovorna urednica

Foto: Živa Torj

Občina Trzin

Spletna stran: www.trzin.si
e-pošta: info@trzin.si

Telefonske številke:

01/ 564 45 43, 01/ 564 45 44, 01/ 564 45 50
Faks: 01/ 564 17 72

Uradne ure:

Ponedeljek: 8.00–14.00
Sreda: 8.00–13.00 in 14.00–18.00
Petek: 8.00–13.00

Informacije o prireditvah in dogodkih v občini Trzin so na voljo tudi v občinskem informativnem središču na Ljubljanski cesti 12/f oz. na telefonski številki 01/ 564 47 30.

Skupna občinska uprava občin Trzin, Komenda, Lukovica, Mengeš, Moravče, Vodice

Medobčinski inšpektorat in redarstvo

Mengeška cesta 9, 1236 Trzin
e-pošta: inspektorat@trzin.si

Telefonska številka:

01/564 47 20
Faks: 01/564 47 21

Uradne ure:

Ponedeljek: 9.00–11.00
Sreda: 9.00–11.00

Ureditev starega vaškega jedra ob cerkvi sv. Florijana

Občina Trzin je v letu 2020 uspešno kandidirala na Javnem pozivu za izbor operacij za uresničevanje ciljev Strategije lokalnega razvoja »LAS Za mesto in vas« v letu 2019, in sicer za projekt Ureditev starega vaškega jedra ob cerkvi sv. Florijana. V decembru lani je od Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja prejela odločbo o pravici do sredstev, s katero ji je odobrenih 99.999,75 evra sredstev. Projekt sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Skupna vrednost projekta je 247.039,47 evra.

Namen projekta je celovita ureditev starega vaškega jedra ob cerkvi sv. Florijana. Občina Trzin ima na območju ob cerkvi neurejeno infrastrukturo. Z izvedbo projekta želi občina urediti občinsko cesto od križišča pri župnišču do križišča pri parkirišču Osnovne šole Trzin, in sicer z obnovo cestišča, odvodnjavanja, javne razsvetljave, parkirišč in enostranskega hodnika za pešce, ter zasaditi nov drevored. Hkrati se v okviru projekta ponovno vzpostavi stara pot, ki je potekala za

cerkvijo sv. Florijana. Po podatkih Župnije Trzin je pot bila že v letih 1725–33, saj je, kot je navedeno zgoraj, bila prva gotska cerkev obrnjena nasprotno od sedanje, tako da je bil vhod pod zvonikom. Pot je bila zaraščena vse do poletja 2019. Pri sečnji gozda za cerkvijo so jo vzpostavili za namen vlake. Občina Trzin želi pot urediti v pešpot in tako celovito urediti območje ob cerkvi sv. Florijana. Z izvedbo projekta na območju zavarovane sakralne stavbne dediščine bodo izboljšane bivalne razmere v tem delu naselja, povečano število obiskovalcev vaškega jedra, omogočena izvedba večjega števila prireditev in ohranjanje kulturne identitete Trzina. Najpomembnejša rezultata projekta sta tako razvoj in nadgradnja manjše osnovne lokalne infrastrukture.

V februarju letos je na portalu javnih naročil Občina Trzin objavila javno naročilo za izvedbo projekta. S koncem marca 2021 je bila odločitev o oddaji pravomočna, zato Občina Trzin v aprilu oziroma maju 2021 načrtuje začetek izvedbe projekta.

Viktor Torkar,
Občina Trzin

18. seja občinskega sveta

Marčevska seja občinskega sveta z osmimi točkami se je 24. marca končala v slabi uri. Pri tem je župan že napovedal, da se aprila obeta daljše zasedanje, saj svetnike med drugim čaka rebalans proračuna. Seje se je udeležilo vseh trinajst občinskih svetnikov s štirih list in iz ene politične stranke. Slednje ni nepomembno, saj se je najživahnejša razprava razvila ob šesti točki, ko so svetniki prvič obravnavali Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o zagotavljanju obveščanja javnosti o delu Občine Trzin in glasilo Občine Trzin. Zapletalo se je pri določbi, ki v skladu z odločitvijo ustavnega sodišča ne omogoča več brezplačnega oglasnega prostora listam in političnim strankam v času predvolilne kampanje. Pri opozarjanju na neenake možnosti je bil najbolj odločen Marko Kajfež (LZT), da je treba »vsem listam in županskim kandidatom zagotoviti enakovredno možnost predstavitve«, pa mu je pritrdila tudi Alenka Marjetič Žnider (OAOT), medtem ko je Tone Peršak opozoril na interpretacijo sodbe ustavnega sodišča, ki iz določb »črta le politične stranke«. Svetniki so predlog odloka nazadnje potrdili za drugo branje ob zagotovilih, da bo občinska uprava za predvolilno kampanjo pripravila ločen cenik s prilagojenimi cenami in povečala število plakatnih mest (A-stojala). Strinjali so se tudi, da se v času volilne kampanje omogoči oglaševanje v posebni rubriki in ne med preostalimi rednimi komercialnimi oglasi. Vse druge točke dnev-

nega reda so svetniki sprejeli soglasno. Seznanili so se z izvedenimi ukrepi iz energetskega koncepta Občine Trzin, v zvezi s katerim lahko v Odsevu v kratkem pričakujemo tudi informativne članke o učinkoviti rabi energije in izrabi obnovljivih virov energije. Sprejeli so odlok o grbu in zastavi, pri čemer je Rado Gladek (SDS) opozoril, da bi bilo treba k slovenski in občinski zastavi ob odru v Kulturnem domu dodati tudi evropsko. Seznanili so se z obvezno razlago OPN-ja (23. in 24. člen), sprejeli sklep o odvzemu statusa javnega dobra in potrdili sklep o imenovanju predstavnice v Svet JVIZ Osnovne šole Roje. Med pobudami in vprašanji svetnikov so spet »izletele« kocke v krožišču pri Mercatorju v Mlakah (opozoril M. Kajfež) in ponovno prehitra vožnja, ki v prometnih konicah razburja stanovalce v Ulici pod gozdom (opozoril R. Gladek). Kot je svetnike seznanil župan, se pogajajo za dve novi tabli, ki opozarjata na prekoračitev hitrosti. Po sedanjih izkušnjah se hitrost vozil po postavitvi zmanjša za približno četrtno. Pobudo pa je dala tudi Veronika Weixler, najmlajša svetnica, kot najbolj reprezentativni glas mladih v občini, ko je seznanila župana z zelo pozitivnimi odzivi mladih na prenavo železniške proge (o čemer smo pisali v prejšnji številki Odseva) in županu predlagala, naj dejavno spremlja dogajanje ter obvešča občinski svet, saj bi tudi »na tak način dali državi jasen znak, da mislimo resno in da se gradnja pospeši«. (tb)

Občinske denarne socialne pomoči

Zaradi dodatnega obveščanja o možnosti pridobitve občinske socialne pomoči občanom sporočamo, da Občina Trzin dodeljuje naslednje občinske socialne pomoči:

- enkratno denarno pomoč (za nakup šolskih potrebščin, kurjave, ozimnice, plačilo šole v nara-vi ali kolonije (če gre za zdravstveno ali socialno ogrožene otroke), plačilo zdravstvenih storitev, ki so nujno potrebne, pa jih ne pokriva ZZS, plačilo tekočih stanovanjskih stroškov, preživetje),
- izredno denarno socialno pomoč,
- plačilo oziroma doplačilo oskrbe v kriznem centru,
- pomoč invalidom pri odpravljanju arhitektonskih ovir,
- pomoč pri prehrani učencev, dijakov in študentov,
- plačilo oziroma doplačilo prehrane v javni kuhinji,
- plačilo oziroma doplačilo pogrebnih stroškov,
- denarno pomoč rejncem.

Do pomoči so upravičeni občani, ki imajo že najmanj tri mesece stalno prebivališče na območju občine in jim je zaradi trenutne materialne ogroženosti nujno potrebna pomoč občine, pa so že izkoristili vse zakonske možnosti za odpravo socialne stiske, kar pomeni, da so pred tem že vložili vlogo za državno redno in/ali izredno denarno socialno pomoč.

Upravičenci so tako posamezniki kot družine, ki ne presegajo občinskega cenusa za dodelitev pomoči. V primeru preseganja cenusa se lahko dodeli izredna denarna socialna pomoč, če gre za izjemno težke razmere (smrt edinega hranitelja ali elementarne nesreče ali drugi izjemni primeri).

Vloga za občinsko denarno pomoč je na voljo na Centru za socialno delo, Masljeva 3, 1230 Domžale, kjer vlogo oddate in kjer preverijo podatke iz vloge in dokazil ter pripravijo obrazloženo mnenje in ga pošljejo Občini Trzin. O upravičenosti do občinske socialne pomoči odloča petčlanska Komisija za socialne zadeve Občine Trzin.

Vlagatelju vloge se izda odločba, pomoč pa se lahko dodeli enkrat na leto neposredno vlagatelju ali izvajalcu storitve. Za posameznika je višina pomoči 231 evrov, za družino pa 462 evrov. Vlagatelj mora po prejemu pomoči v 30 dneh dokazati namensko porabo dodeljenih

(Vir: pixabay)

sredstev. Obrazec za vlogo za občinsko denarno pomoč najdete na www.trzin.si/obrazci, vloge/druzbene dejavnosti in sociala.

Enkratna denarna pomoč ob rojstvu otroka

Vse starše novorojenčkov obveščamo, da lahko vložijo vlogo za enkratno denarno socialno pomoč ob rojstvu otroka. Vloga je na voljo na spletni strani www.trzin.si ali v vložišču Občine Trzin in se vloži v treh mesecih od rojstva otroka na naslov: Občina Trzin, Mengeška cesta 22, 1236 Trzin.

Do enkratne denarne socialne pomoči ob rojstvu otroka je po Pravilniku o kriterijih za ugotavljanje upravičenosti do občinske socialne pomoči (Uradni vestnik Občine Trzin, št. 2/16, 7/16, 8/17 in 2/18) upravičena družina, ki na Občino Trzin poda vlogo za dodelitev pomoči in katere skupni dohodki, ki so osnova za izračun dohodnine, ne presegajo 1.669,17 evra bruto mesečno na družinskega člana.

Upravičenec je eden od staršev novorojenca, ki ima skupaj z novorojencem na dan vložitve vloge stalno prebivališče v občini Trzin in denarne pomoči ob rojstvu otroka ni prejel že v drugi občini. Višina enkratne denarne socialne pomoči ob rojstvu otroka znaša 230 evrov.

Občinska uprava Občine Trzin

*Več o oblikah socialne pomoči tudi v članku Centra za socialno delo na 21. strani.

23. tek Petra Levca Skirca Trzin

predvidoma 15. maja 2021

Program 9.30–14.00 bo izveden, če bodo dopuščale epidemiološke razmere.

Prvi nadomestni datum:
22. maj,
sicer september 2021.

Spremljajte aktualna obvestila na FB in <http://tek.trzin.si>

Medobčinsko srečanje otroškega parlamenta

V četrtek, 25. marca 2021, je Osnovna šola Jurija Vege Moravče gostila srečanje medobčinskega otroškega parlamenta pod okriljem Zveze prijateljev mladine Domžale. Če smo bili v prejšnjih letih vajeni, da smo se z drugimi šolami nekdanje domžalske občine srečali v živo na eni izmed šol, je bilo tokrat zaradi epidemije koronavirusa drugače. Videli smo se le na zaslonih, saj je srečanje potekalo v aplikaciji Zoom.

A to ni pokvarilo veselja učencev ob možnosti stika in izmenjavi mnenj z vrstniki! Razprava je tekla o poklicni prihodnosti, predvsem smo se osredotočili na vpliv covid-19 pri izbiri poklica ter na veščine, ki so jih učenci pridobili v času šolanja na daljavo. Ugotovili smo, da smo se v tem času veliko naučili in razvili ter pridobili kompetence, ki nam bodo v poklicu in nasploh v življenju velikokrat prišle prav. Poleg tega, da bolje obvladamo računalnik, so učenci ugotovili, da so postali bolj samostojni, odgovorni, naučili so se delati v skupini in si razporejati čas. Okrepilo se je zavedanje o pomenu šole in izobrazbe, medsebojnih stikov, skrbi za zdravje in učenci so začeli bolj ceniti naravo, saj jim je omogočila gibanje in odmik od računalnika.

Po razpravi in poročanju o ugotovitvah in spoznanjih je na zvedava vprašanja učencev in učenek odgovarjala gostja Lucija Vrankar, nekoč učenka moravške šole, ki jo številni poznajo tudi pod imenom LucyTime

Foto: Janja Keržan

kot vlogerko in uporabnico aplikacije Tik-tok. Ob ustvarjanju videovsebin je Lucija stevardesa v Dubaju, po izobrazbi pa je vzgojiteljica, zato je bila primerna gostja, saj je učencem lahko veliko povedala o različnih poklicih in o tem, kaj je pomembno, ko se odločamo za nadaljnje šolanje in izbiro poklica.

Čeprav se nam letos ni uspelo videti v živo, smo vseeno zadovoljni in veseli, da nam je uspelo izpeljati medobčinsko srečanje in učencem različnih šol omogočiti, da so lahko izmenjali svoje izkušnje in mnenja.

Jana Keržan in Sanja Podgornik, mentorici otroškega parlamenta v Osnovni šoli Jurija Vege Moravče

Štirje učenci Osnovne šole Trzin (od leve proti desni Saša Hudnik, Eva Lisjak, Peter Kostanjšek in Natalija Maksimović) so se po videokonferenci z mentoricama Barbaro Karba in Majo Mušič udeležili medobčinskega otroškega parlamenta. (Foto: Barbara Karba)

Že tretja priložnost za bodoče podjetnike s poslovnimi idejami

Regionalna razvojna agencija ljubljanske urbane regije (RRA LUR) je objavila že tretji razpis za vključitev v projekt **Podjetno nad izzive v ljubljanski urbani regiji (PONI LUR)**, namenjen je vsem, ki imajo inovativne in napredne ideje ter si želijo stopiti na samostojno podjetniško pot, manjkajo pa jim nekatera ključna znanja. Program je oblikovan tako, da udeleženci v štirih mesecih usvojijo znanja in veščine, ki so nujni za uspešen in učinkovit razvoj ideje ter zagon podjetja.

V okviru projekta jih čakata zaposlitev na agenciji in popolno podporno podjetniško okolje. S pomočjo mentorjev in uspešnih podjetnikov ter strokovnjakov z različnih področij bodo pridobivali številna znanja vse od razvoja poslovne ideje do izdelave poslovnega modela in načrta, marketinških in promocijskih dejavnosti, poslovne komunikacije, upravljanje IKT, pridobivanje virov financiranja ter osnovna pravna in finančna znanja.

V projekt se lahko vključijo osebe s poslovno idejo ne glede na starost, stopnjo izobrazbe ali status brezposelne osebe. Pogoj je, da imajo kandidati prijavljeno stalno ali začasno bivališče v eni od 26 občin ljubljanske urbane regije ter da lahko pred začetkom podpišejo pogodbo o zaposlitvi za določen čas štirih mesecev.

Razpis je objavljen na spletni strani www.rralur.si. Prijave so mogoče do 17. maja 2021, udeleženci pa bodo v projekt vključeni predvidoma s 1. julijem 2021.

Dodatne informacije v zvezi z javnim razpisom in razpisno dokumentacijo je mogoče dobiti vsak delovni dan do vključno 14. maja 2021 med 8. in 13. uro na telefonski številki 01 306 19 02 oziroma elektronskem naslovu info@rralur.si, vabljeni pa tudi na spletni informativni dan, ki bo potekal 4. maja 2021 – obvezne so predhodne prijave na obrazcu, objavljenem na www.rralur.si.

Projekt sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR). Za projekt »Podjetno nad izzive v ljubljanski urbani regiji – PONI LUR« v vrednosti 831.480 EUR bo ESRR prispeval 582.036 EUR.

Odziv na članek Molička peč

V Odsevu, glasilu občine Trzin, letnik XXVIII – št. 1., januar 2021, str. 18.–19, je izšel zanimiv članek o Molički peči, ki združuje trzinske in okoliške romarje avtorja dr. Boštjana Gučka, župnika iz Trzina. V sicer zanimivem prispevku, polnem zgodovinskih dejstev in podatkov, pa zbode v oči naslednja trditve: »V zimi leta 1952-53 (nekateri viri govorijo celo o letu 1949) jo je porušil (kapelico sv. Cirila in Metoda, op. avtorja) 'skrivnostni plaz'. Ta vzrok je zapisan v vseh virih, tudi na spominski tabli na pročelju kapelice. Glede na položaj kapelice je to tako rekoč nemogoče, zato lahko mirno domnevamo, da so plazju pomagali ljudje, ki so želeli po vojni uničiti vse, kar se ni skladalo s komunistično ideologijo, ne glede na versko kulturo in umetniško vrednost.«

Glede na lego stavbe je nemogoče, da bi ga prizadel snežni plaz niti njegov puh oziroma piš, ki ga poznamo v primeri pršnih plazov. Očitno

je, da je za to najverjetneje poskrbela človeška roka. Znano je sicer, da je bila zima 1950/51 v Kamniško-Savinjskih Alpah zelo snežna (Kunaver, P.: 1952: Posledice zime 1950/51 v osrednjih Kamniških planinah, Planinski vestnik, št. 2, str. 49–61. Ljubljana), in so bile zato obtežbe objektov ponekod zelo velike, nikakor pa kapelice ni mogel poškodovati plaz, saj stoji na mestu zunaj dosega snežnih plazov. Vsekakor povojnega »uničevanja« ne gre posploševati in enačiti z domnevnimi naravnimi pojavi, saj smo v občutljivem času, ko so večkrat ponovljene neresnice v nekaterih primerih postale že skoraj resnične, med njimi pa tudi »skrivnostni plaz«, ki je porušil kapelico.

Aleksander Čičerov, Miha Pavšek

Trzin'c vas gleda

Trzinsko krožišče na Mlakah

Ste že slišali zgodbo o španskem tovornjaku polpriklopniku (po domače »šleparju«), polnem vrtnih jagod, ki je ta slastni in dragoceni tovor pred mnogo leti pripeljal v Zalog? Nič takega, če bi našel pravi Zalog (vzhodni del Ljubljane), kjer ima »najboljši sosed« skladišča in hladilnico. Namesto tega ga je »pametna navigacija« pripeljala v vas Zalog blizu Golnika, kjer je tovornjak obstal. Natančneje, zagozdil se je med vaškimi hišami in počakal na lokalnega »specialca« za tovrstne tovornjake, da ga je ta z manevrskimi prijemi odrešil najhujšega. Kako naj vendar vozniki vedo, da imamo v Sloveniji več Zalogov? Kar deset je takih, ki so tudi samostojno naselje, Trzincem najbližji je Zalog pri Cerkljah. Znana je podobna, le češka zgodba z vršiške ceste: maja leta 2005 je bila cesta čez naš najvišji gorski prelaz zaradi enakega razloga (»reševanje« tovornjaka) zaprta kar dva dni! Reševati so ga morali s primorske strani s tovornim dvigalom, ki lahko dvigne 30 ton!

Zakaj tak uvod? Ker imamo občasno opravke s podobnim dogajanjem tudi na krožišču na Mlakah pri Mercatorju. Ne samo tuji vozniki, tudi marsikateri slovenski smo lahko že videli, kako je uvoz v cono, kjer so številni industrijski obrati in skladišča, zamenjal s tem

na Mlakah – čeprav je nekaj deset metrov pred njim znak, ki preprečuje promet motornih vozil s priklopnim vozilom. Nekateri ga pravočasno opazijo in potem svoje »tovornjakerske zverine« odpeljejo po Ljubljanski cesti vse do križišča pri Sparu. Drugi pač ne in potem jim ne preostane drugega kot manevriranje okoli rondoja (ki je v resnici rondoječek ...) in tamkajšnjega skalnjaka s tremi drevesi.

Najhujše pri tem je, da je treba zaradi takih voznikov nenehno popravljati granitne kocke na notranjem obodu krožišča, kar je že večkrat zmotilo tudi nekatere občinske svetnike. Le kaj storiti, da se to ne bi več dogajalo? Postaviti dodaten znak, talno označbo ali pa letvico, ki omejuje višino tovornih vozil kot pri nižjih podvozih ali uvozih? Ali pa opremiti sredino krožišča z drugim, prepoznavnejšim simbolom kraja? Bolj kot »mega« kranjska klobasa trzinskih mesarjev ali žerjavček nadnaravne velikosti (izbiro kiparskega materiala vam prepuščamo ...) bi verjetno zalegla ogromna sekir(ic)a. Še en morebiti preveč zapostavljeni trzinski simbol bi morebitnim prekrškarjem dal vedeti, kaj jih čaka v primeru kršitve. Kurilna ozimnica namreč! Pa ja niste pomislili na kaj drugega kot na sekanje drv?

Besedilo in foto: Miha Pavšek

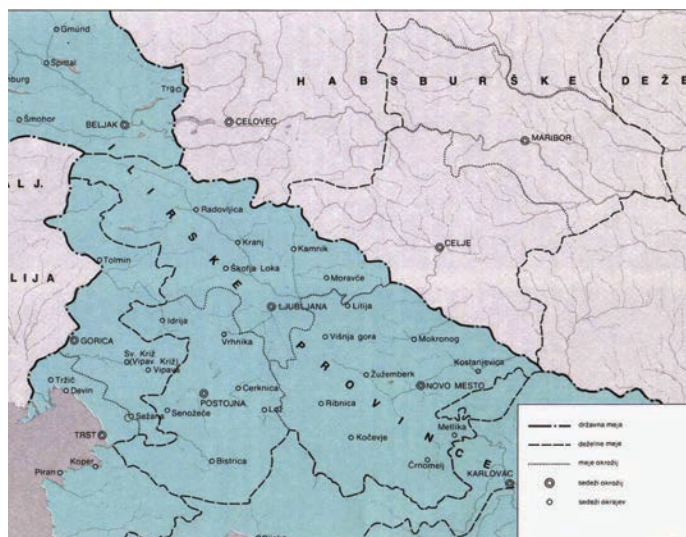

Trzinci z vilami nad Napoleonove vojake

»Takrat je nastala popolna zmeda. Obkroženi z vseh strani, ujeti med avstrijsko vojsko, Trzince in Onger, so se francoski vojaki razbežali.« Tako slikovito opisuje dogajanje septembra leta 1813 Tine Kernc iz Zavoda Xanten, ki v zadnjih letih preučuje del pozabljene zgodovine naših krajev. Napoleon je trikrat korakal čez naše ozemlje in ga deloma tudi osvojil, a se o tem izredno zanimivem obdobju pri nas veliko premalo ve. Del ga je ob sprehodu po Ongru predstavil Tine Kernc.

Odkrivanje Napoleonove zgodbe

Leta 2013 se je v Evropi začelo več pozornosti namenjati zgodbi o Napoleonu in njegovih osvajalnih pohodih. Začela so se izkopavanja na bojiščih, kot sta Waterloo in Wagram. Tudi pri nas se je začelo raziskovanje sledi, ki jih je mali Korzičan pustil na naših tleh. Pobudnik raziskav je bil Zavod Xanten, ki ga vodi Tine Kernc. K sodelovanju so pritegnili tudi Narodni muzej Slovenije, letos pa se je projektu pridružil še Vojaški muzej iz Maribora. Velikopotezni projekt je iz želje peščice zanesenjakov osvetliti ta del naše zgodovine kmalu zrasel v slovenski nacionalni projekt, ki ga je nekoliko upočasnilo trenutno stanje zaradi koronavirusne epidemije. »Raziskave, ki so odprle pozabljene bitke za takratno Kranjsko, potekajo sistematično s preučevanjem arhivskega in materialnega gradiva, ustrnih izročil in terenskih ogledov,« mi je v uvodu povedal pobudnik raziskovanja. »Naša mirna poljedelska deželica je bila v obdobju Napoleonovega vojaškega delovanja velikokrat pričča francoskim vojaškim pohodom proti Dunaju, najmanj dvakrat pa je bila tudi srdito bojišče s številnimi žrtvami in trpljenjem domačega civilnega prebivalstva.« Francoska vojska je trikrat korakala čez naše ozemlje. Vojna vihra je na slovenska tla prvič segla leta 1797, ko so Francozi pod poveljstvom sedemindvajsetletnega Napoleona Bonaparta osvojili severno Italijo in čez Sočo mimo Goriške prodrli na avstrijsko ozemlje proti Koroški in severni Štajerski. Po premirju, sklenjenem v Leobnu, so naše kraje zapustili. Osem let pozneje se je Napoleon znova zapletel v vojno z Avstriji, jih hudo porazil in zasedel našo deželo. Z bratislavskim mirom je dobil Benetke, Istro, Dalmacijo in Boko Kotorško, leto pozneje si je priboril tudi Dubrovniško republiko. Izgube ozemlja, zastoji v trgovanju in vse večje nezadovoljstvo avstrijskega naroda so cesarja Franca II. prisilile k ponovnemu vojaškemu posredovanju. Izkoristil je Napoleonov pohod na Španijo in mu marca leta 1809 napovedal vojno. Napoleon se je hitro odzval ter togo in počasno avstrijsko vojsko s hitrimi napadi pregnal preko Kranjske in vkorakal na Dunaj. »Prvič se je zgodilo, da je celoten dunajski dvor zapustil Schönbrunn,« opozori Kernc na malo znano dejstvo. S podpisom Schönbrunnške mirovne pogodbe 14. oktobra 1809 si je Napoleon priključil velik del avstrijskega ozemlja vključno z delom takratne dežele Kranjske.

Ilirske province na Slovenskem, vir: www.savet-hobi.net/leksikon/zgodovina_sl/slike_zg/zacetki14.jpg

(vir: wikipedia)

Večji del Kranjske postane del Ilirskih provinc

Napoleon je po porazu avstrijske vojske na novoosvojenem ozemlju ustanovil Ilirske province. Province je ustanovil, da je lažje izvajal celinsko blokado proti Angliji in omogočil kopensko trgovanje s Turki, hkrati pa je Avstrijo odrezal od morja in s tem vplival na poslabšanje gospodarskih razmer v deželi. Odpravil je privilegije plemstva in uvedel enakost pred zakonom, ločil cerkveno oblast od državne, Cerkvi je bil odvzet nadzor nad šolstvom, v osnovnih šolah je bilo uvedeno poučevanje v domačem jeziku, razveljavili so cerkveno poroko in ohranili le štiri cerkvene praznike ... Kratka francoska vladavina Ilirskih provinc je pripomogla k povečanju narodne samozavesti, svobode, bratstva in enakosti slovenskega naroda.

Spominska plošča Ilirskih provinc, Ljubljana, obzidje pri Križankah https://kraji.eu/slovenija/krizanke_park/slo

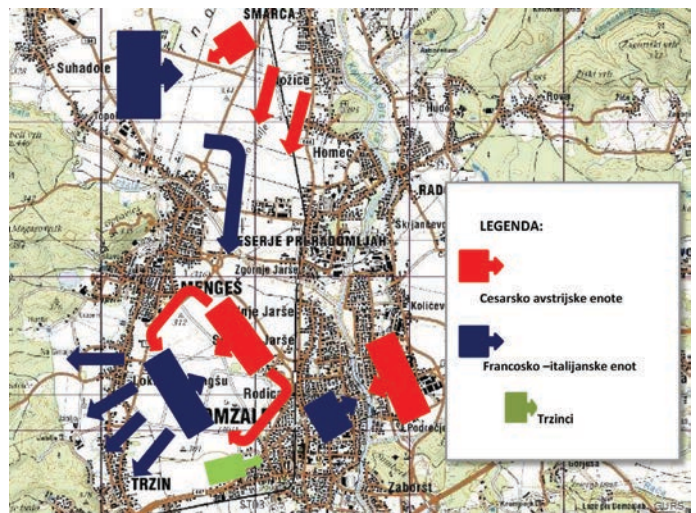
Medtem so napetosti v Evropi čedalje bolj naraščale. 10. avgusta 1813 je cesarska Avstrija Napoleonu znova napovedala vojno in začela premikati svoje enote na severu proti Beljaku, Ljubelju in Celju, na vzhodu iz zagrebške smeri proti Novemu mestu in na jugu iz Karlovca proti Reki. S tem se je znova odprla obsežna fronta na našem ozemlju.

Bojišča na Slovenskem

Na našem ozemlju so raziskovalci locirali enajst bojišč, na katerih so se borili Slovenci (*po podatkih Nacionalnega arhiva so jih 6. oktobra 1812 vpoklicali več kot 6000), Hrvati, Italijani, Avstrijci in Francozi, pa tudi vojaki srbskega rodu. »Boji so potekali okoli Cerknice, Postojne, Višnje Gore, Velikih Lašč, Škofljice, Črnuč in tudi na Mengeškem polju. Ob tem se trudimo odkriti tudi skupinske in posamezne grobove padlih vojakov, ki še danes večinoma ležijo brezimno. Predvidevamo, da je septembra leta 1813 na našem ozemlju padlo okoli šest tisoč vojakov petih narodnosti. Verjetno je številka glede na nekatere srdite bitke še večja. Grobišč padlih v bojih leta 1809 pa še ne poznamo, vemo le, da sta bili dve večji bitki, ena na Predelu in druga pri Razdrtem.« je Kernc na kratko povzel do zdaj zbrane podatke. Raziskovalce namreč čaka še ogromno dela, saj morajo pregledati hrvaške, avstrijske, francoske in italijanske arhive, preučiti ustne vire, kar jih sploh obstaja, in seveda raziskati teren. Do zdaj tega še nihče ni naredil. »Raziskovati smo začeli že leta 2017, in sicer najprej pri starem Savskem mostu v Črnučah. Na pobočju Rašice smo odkrili največjo francosko poljsko utrdbo z vojaškimi jarki in topovskimi položaji, razteza se na približno šestih kvadratnih kilometrih. Dobro je vidna, a je neoznačena in zarasla. Tu smo načrtovali postavitev parka Ilirskih provinc, a projekt žal ni bil izveden,« je opisal prvo raziskavo. »Drugo območje odkrivanja je bilo v občini Cerknica, kjer je bila največja bitka. V njej se je bojevalo vsaj deset tisoč vojakov, globoka pa je bila kar 15 kilometrov. Poleg tega vemo za obstoj vsaj treh grobišč, a le za eno poznamo točno lokacijo in število padlih. Smo pa našli topniško mačeto, ki naj bi izvirala iz tistega časa,« je nadaljeval Kernc in me popeljal skozi premike vojske in bitke, ki so se avgusta in septembra leta 1813 zvrstile na našem ozemlju. »Na Škofljici smo odkrili vojaške jarke, na Šišenskem hribu pa kar deset redut. To so ogromni 15 metrov globoki utrjeni položaji za topništvo in pehoto, ki so raztreseni po vsem Rožniku. Zanimive so tudi najdbe na Razdrtem. Tam sta dve poljski trdnjavi in zagotovo še veliko drugih neodkritih dokazov o hudih bojih,« je povzel Kernc in poudaril: »Redkokje v Evropi so ohranjene poljske vojaške postojanke, morda le še v Avstriji. Takratna vojna doktrina je bila namreč boj na ravnini, kakršna je na primer vaše Mengeško polje.«

Pogled na trikotnik, na katerem naj bi bili obkoljeni francoski vojaki. »Po nekem starem zemljevidu sodeč naj bi bilo na tem območju nekje grobišče, kjer naj bi bilo pokopanih 55 padlih Francozov. Točne lokacije nihče ne pozna,« pravi Kernc. Glede na to, da je ta del poseljen, tega verjetno ne bomo nikoli natančno izvedeli. (Foto: Tanja Jankovič)

(Obdelava skice: Tjaša Jankovič)

Boj na Mengeškem polju

Napoleon je poveljstvo francosko-italijanskih enot, v katerih so bili tudi Slovenci in Hrvati, za obrambo Ilirskih provinc zaupal svojemu poslovnjencu, princu Eugenu de Beauharnaisu. Ta se je poleti 1813 soočal s čedalje hujšimi pritiski avstrijske vojske s severa, vzhoda in juga. V začetku septembra so se Avstrijci Ljubljani približevali iz Celovca, Kamnika, Novega mesta in Karlovca, istočasno so že prodirali tudi proti Trstu. Princ od Napoleona, ki se je bojeval v osrednji Evropi, ni mogel pričakovati pomoči. Zato se je postavil v defenzivo in na ključnih točkah utrjeval svoje položaje, da bi si zagotovil umik preko Vipavske doline v Italijo. Med drugim je ukazal generalu Gaspareju Belottiju premik iz Kranja proti Črnučam z namenom, da zavaruje pomemben strateški most čez Savo. »Obstajajo zapisi, da je bilo 8. septembra na tem območju strahotno deževje, ki je obe vojski oviralo pri napredovanju,« omeni Kernc. Italijan, ki je poveljeval dvema bataljonoma, naj bi na ravnici pri Mostah nepričakovano naletel na predhodnico avstrijskih cesarskih enot generalmajorja Josefa Felseisa, ki so prodirale iz Tuhinjske doline preko Kamnika. Vnela se je huda bitka in iz nje se je Belotti umaknil proti Mengšu. Tam je naletel na glavnino nasprotnika, ki je prodirala iz Doba pri Domžalah. Edini izhod je bil umik proti Trzinu, kjer naj bi ga pričakali z vilami in lopatami oboroženi domačini. »Takrat je nastala popolna zmeda. Obkroženi z vseh strani, ujeti med avstrijsko vojsko, domačine in Onger, so se francoski vojaki razbežali, morda tudi čez Onger in naprej, kdo ve. Belottija so ranili in ne vemo, ali ga je ranila krogla muškete ali topa. Vse to je zagotovo še skrito v arhivih,« je prepričan Kernc. »Ne vemo, kaj se je pozneje zgodilo z njim. Našli smo le podatek, da so ga odpeljali v Celje, verjetno z večjim številom vojakov,« je pripomnil in nadaljeval: »Častnike so po navadi zamenjali ali spustili, vojake pa prekrutirali. V knjigi Povest o starem vojaku je opisana resnična zgodba o Andreju Pajku, ki so ga Francozi zajeli leta 1809. Skupaj z drugimi so ga odpeljali v Palmanovo in ga izurili za francoskega vojaka. Dodeljen je bil Ilirskemu polku, ki so ga tri leta pozneje poslali na rusko fronto ...« mi je mimogrede povedal Kernc in nadaljeval: »Točnega podatka o tem, kaj se je na območju Trzina tedaj dogajalo, nimamo. Vemo le, da je bila tu bitka in da so bili Francozi stisnjeni v kot.« Dogodkov namreč ni nihče zapisal, ustno izročilo pa se tudi ni ohranilo. Tako je trzinska zgodba o Napoleonovih časih utonila v pozabo. Kernc je zamislil, da bi v Trzinu oživili to zgodbo, predstavil tudi županu Petru Ložarju. Ob tem pozivamo vse, ki imajo kakršne koli informacije, povezane s tem dogodkom, da jih pošljejo uredništvu ali Tinetu Kerncu na e-naslov zavodxanten@gmail.com.

Tine Kernc

(Foto: osebni arhiv)

Tanja Jankovič

(*Vir: Nacionalni arhiv, Zbirka spisov iz francoske dobe, 1792–1867)

Kako se s tretjim valom spopadajo v domu starejših

Ker smo že konkretno zakorakali v tretji val epidemije, sem se o trenutnih razmerah vnovič pogovarjala z direktorico Doma počitka Mengeš, Lidijo Krivec Fugger. V trzinski enoti doma se namreč še naprej bolj ali manj uspešno ogibajo okužbam, kar je glede na porast okužb po državi in svetu velik dosežek. »V enotah Trzin in Mengeš smo se v prvem valu epidemije v letu 2020 uspešno ubranili vdora virusa, v drugem valu pa nismo imeli te sreče in je virus konec oktobra prestopil naš prag. V Enoti Trzin se je okužilo osem stanovalcev, nadaljnje širjenje pa smo uspešno zajezili. Danes v tej enoti nimamo stanovalcev z okužbo.«

V domu se ves čas strogo držijo pravil in ravnaajo v skladu s priporočili strokovnjakov. Uporaba zaščitnih mask, plaščev, večkratno razkuževanje, razdalja in številni drugi ukrepi so bili sprva sicer izziv tako za zaposlene kakor tudi za stanovalce in svojce, danes pa je to del vsakdana. »Počasi so novi način dela in življenja ter stalna pozornost na možnosti okužbe postali samoumevni. Menim, da je spoštovanje ukrepov ključno za boj proti virusu in tako pomen zaščitnega ravnanja razumejo tudi stanovalci in svojci,« pojasnjuje direktorica Doma. »Nenadomestljivi sta požrtvovalnost in predanost delu vseh naših zaposlenih.« Hkrati je zelo pomemben dejavnik zaščite cepljenje, ki so ga po besedah sogovornice z veseljem pozdravili tako stanovalci kakor zaposleni.

»V prvem valu sta bila najtežja ukrepa zaprtje doma in omejitve stikov med stanovalci in svojci. Stanovalci Enote Trzin so bili do epidemije vpeti v lokalno okolje – hodili so na kavico, v trgovino, imeli smo obiske iz šole in vrtca, k nam so prihajali prostovoljci, svojci in prijatelji. Ta utrip je prekinila epidemija in poiskati je bilo treba nove oblike popestritve bivanja v domu. A kot pravimo: življenje vedno najde pot in morali smo se naučiti živeti z virusom.« Zaposleni so se ustrezno izobrazili in usposobili za prilagojeno delovanje, stanovalci pa so se izkazali s prilagodljivostjo in potrpežljivostjo. Seveda je življenje danes drugačno, COVID-19 je pustil posledice, ki se jih najverjetneje ne bomo več znebili. »A sama verjamem, da smo se tudi marsičesa naučili. Druženje s sočlovekom je bilo dotlej nekaj samoumevnega. Zdaj vemo, da drug brez drugega ne moremo, in tega ne gre jemati za samoumevno.«

V prvem valu je bil virus za vse nas neznanka. Sledili smo navodilom oziroma priporočilom stroke, ki na marsikatero vprašanje sprva še ni znala odgovoriti, družbo pa je povečini preveval strah. »Največji primanjkljaj smo čutili pri zaščitni oprepi, pogosto smo morali improvizirati, saj vsega nismo imeli na voljo,« dodaja direktorica. Na drugi val so se lažje pripravili, saj so že imeli izkušnjo. »Imeli smo dovolj opreme in naučili smo se jo tudi ustrezno uporabljati. Imeli smo krizni načrt. A ko je drugi val udaril z vso silo, smo ugotovili, da vseh možnosti pri tako nasilnem virusu preprosto ne moreš predvideti.«

Leto dni po razglasitvi pandemije Krivec Fugger potrjuje, da so se v tem času marsičesa naučili. Izjemno ceni možnost testiranja zaposlenih in stanovalcev s hitrimi testi. »Ključni dejavnik v boju z novim virusom je prav cepljenje, saj nas bo samo precepljenost obvarovala pred nepotrebnimi žrtvami. Po vseh že pridobljenih izkušnjah zdaj samozavestneje, toda z vso potrebno pozornostjo stopamo v tretji val.« Omejitve stikov je tudi tokrat nujna.

Življenje v domu se je tudi v drugem valu omejilo na notranje dogajanje, kar je za stanovalce najtežje. Virtualni stiki so zato v času popolnega zaprtja doma izjemno dobrodošli in k temu se zatekajo številni stanovalci in svojci. »Seveda se je bilo treba uporabe vseh teh orodij tudi naučiti, kar je bilo za marsikoga sprva izziv, vendar so naši stanovalci pri usvajanju novih metod pokazali neverjetno vztrajnost,« pripoveduje Krivec Fugger. Ko gre za edino možnost, da znova uzreš svojo družino, se človek ne vda tako zlahka.

»Takoj ko je bilo to mogoče, smo tovrstne spletne stike zamenjali s praviimi obiski, ki pa so potekali v povsem nadzorovanem okolju. Obis-

kovalci in stanovalci so se v Trzinu nekaj časa lahko srečevali v zimskem vrtu, kjer so steklena vrata delovala kot nekakšen zblíževalnik, pri tem pa so uporabljali slušalke, da so se lažje slišali. Vedno pa smo omogočili dejanske obiske v primeru večjega poslabšanja zdravstvenega stanja stanovalca,« pojasnjuje sogovornica. Na vrhuncu krize so stanovalci imeli omejeno gibanje celo v samem domu, zadrževali so se bolj kot ne v lastnih sobah, pozneje pa so se družili le s sostanovalci na oddelku. Odpadle so tudi delavnice in številne druge dejavnosti, ki stanovalcem sicer lepšajo dni, zato se je bilo treba drugače znajti. »Danes obiski stanovalcev potekajo ob upoštevanju vseh zaščitnih ukrepov, obiskovalci pa se morajo na obisk tudi najaviti. Nekateri stanovalci lahko gredo tudi domov, še vedno pa priporočamo, da se v čim večji meri izogibajo javnim prostorom.«

V spomladanskem valu v letu 2020 so stanovalce doma razveselili koncerti pod balkoni, ki so vsaj delno nadomestili pristna druženja, delavnice, vadbne in vse druge dejavnosti. »Pobude glasbenih izvajalcev so dokaz, da jih družba ni pozabila in da je ljudem tam zunaj dejansko mar zanje. Zdaj čakamo na toplejše dni, ko bomo s stanovalci lahko znova poslušali koncerte ali si kar z balkonov ogledali nastop članov Društva Rdeči noski.«

V mengeški enoti se je okužilo več stanovalcev kakor v trzinski, kar Krivec Fugger pripisuje tudi spletu naključij. »Žal menim, da je veliko odvisno tudi od sreče. Lahko izvajaš vse preventivne in zaščitne ukrepe, pa virus kljub vsemu najde pot v dom. Dejstvo pa je, da sta stavbi v Mengešu starejšega tipa (stari del je iz 20. let prejšnjega stoletja, novejši pa iz leta 1985), zato sta arhitekturno zastareli. Zagotoviti čiste in nečiste poti ter rdeče, bele in sive cone pod takšnimi arhitekturnimi pogoji je zato resnično velik izziv. Poleg tega v Mengšu nekateri stanovalci bivajo v večposteljnih sobah, kar nam pri zajezitvi virusa otežuje delo. Enota je s svojimi 204 stanovalci tudi večja, medtem ko v Enoti Trzin biva le 57 stanovalcev, pa še ti v eno- oziroma največ dvoposteljnih sobah. Tudi stavba je v Trzinu arhitekturno sodobnejša.

V tem vidim poglavitno razliko oziroma razlog, da se je v Trzinu okužilo manj stanovalcev.«

V domu za stanovalce izvajajo ustvarjalne delavnice, potopisna predavanja, gospodinjke in gibalne dejavnosti, družabne igre, verske obrede, praznovanja rojstnih dni, vse poteka v nadzorovanem okolju, v skladu z omejitvami in ukrepi. Podobne dejavnosti v domu načrtujejo tudi za prihodnje mesece, čim se dovolj otopli, pa se nadejajo vnovičnih koncertov pod balkoni. Manjše je število dejavnosti, ki jih sicer vodijo prostovoljci. Te trenutno potekajo po spletu ali v manjših skupinah in ob predhodnem testiranju prostovoljca. »Ob ugodnejših epidemioloških razmerah bo vključevanja prostovoljcev vse več, dokler se, upam, ne razveselimo spet dejavnosti v živo.« Upajmo, da nam pomlad ne prinese le toplejšega vremena, marveč tudi toplejše stike.

Barbara Kopač

Foto: Aleša Lenarčič, delovna terapevtka

Skupina Naše vezi Trzin pred velikonočnimi prazniki in pred tretjim valom korone

/Glej, stvarnica vse ti ponudi/ Valentin Vodnik

Pa smo se 24. marca vendarle zbrali. Drugi val epidemije je mimo, sledi pa že tretji. Ta vmesni čas se je del skupine zbral pri nas doma. Na prostem je dopoldne še zelo hladno in ni zdravo sedeti zunaj. Popili smo kavico in se pogovarjali. Veseli smo, da v skupini nismo zboleli. Vsak mora sam poskrbeti za svoje zdravje. Nenazadnje tudi s cepljenjem. Nekaj nas je bilo cepljenih, ostali pa bomo kmalu. Želimo si, da bi nas tretji val obšel. Veselimo se prihodnosti, ko se bomo lahko družili in objemali. Tudi lokale pogrešamo. V Orhideji smo se vedno imeli dobro, posebno prijazno postrežbo in dobro malico smo si privoščili za rojstne dneve. V času korone se bolj ukvarjamo sami s sabo. Za kuhanje, pospravljanje in urejanje stanovanja je dovolj časa. Pohodi za tiste, ki še zmoremo, so pravi užitek. Hvaležna sem za lep trzinski gozd, ki je prav zdravilen in lep v vseh letnih časih.

V času korone, ko nimamo srečanj, se enkrat na teden pokličemo po telefonu. Ivan, ki je vodja skupine, pa večkrat obišče članice, ki rabijo pomoč, in ga imajo posebno rade, ker zna marsikaj narediti

in poskrbeti za vse. Čakamo in upamo, da bo Društvu Jesenski cvet uspelo organizirati tabor v Hotelu Delfin v Izoli. Morska voda, sonce in druženje nas pomladijo.

Besedilo in foto: Jožica Trstenjak, skupina Naše vezi Trzin

Trzin, žabam prijazna občina

Če bi obstajal naziv »žabam prijazna občina«, bi ga Trzin zagotovo prejel med prvimi. Ob zadnjem pobiranju dvoživk po trzinskih ulicah se je na izhodiščni točki zbralo več kot 40 mladih in starih Trzincev in celo nekaj priložnostnih pomočnikov iz drugih krajev. Da smo bili pri reševanju uspešni, dokazujejo tudi številni takile prizori iz Frnihtovega bajerja. **(tb, foto: Peter Hudnik)**

Vejevja ne odlagajte več

Minuli ponedeljek se je končalo enomesečno obdobje, po katerem odlaganje zelenja ob ceste ni več dovoljeno. Naj pred naslednjim odrezom opozorimo vse, ki zelenje odlagajo ob ekološkem otoku na Jemčevi cesti, da ohranjate neoviran dostop do zelenih zabojev. Marsikdo ne ve, da imajo v teh zabojskih pismonoše depó za reklamne materiale, do katerega pa zaradi kupa vejevja ne morejo dostopati. Hvala v njihovem imenu, pismonoši Bojanu Vrhovniku pa hvala za opozorilo. **(tb, foto: Tanja Bricelj)**

Niso vse knjige za hec! **Bralnice pod slamnikom**

Če kdaj, je prav v teh časih lahko knjiga človeku v uteho in oporo, zato strokovnjaki še toliko bolj opozarjajo na pomembnost spodbujanja branja kakovostne literature. Tudi zato so se v domžalski Miš založbi odločili, da ob podpori Javne agencije za knjigo RS in občine Domžale tudi letos izpeljejo svoj tradicionalni mladinski literarni festival Bralnice pod slamnikom, ki širi zavest o pomenu bralne kulture in medgeneracijskega sodelovanja.

Letos festival poteka že enajstič, rdeča nit festivalskega dogajanja pa je tokrat spletena okrog problemske literature za otroke in mlade. Prav zato so organizatorji – Miš založba in soorganizatorske knjižnice iz Domžal, Tolmina, Idrije, Sežane, Nove Gorice, Maribora, Novega mesta in iz Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota – letošnji festival naslovili tematiki primerno, in sicer *Ni hec*.

Dogodki, ki se bodo zvrstili vse do junija, za zdaj potekajo v okviru festivalskih dni sodelujočih knjižnic in drugih ustanov na spletu. Če bo stanje v prihodnjih tednih boljše, bodo organizatorji dogodke, kot je bilo v navadi v preteklosti, izpeljali tudi v živo, vključno z zaključno slovesnostjo sredi junija. Festivalsko dogajanje se je začelo s strokovnim srečanjem *Niso vse knjige za hec: problemska literatura med bralci*, na katerem so sodelovali priznani strokovnjaki s področja branja in literature, med njimi mag. Tilka Jamnik, dr. Gaja Kos, dr. Vanesa Matjajc in drugi.

Festival je tudi letos razpisal literarni natečaj za otroke in mladino, na katerega se sodelujoči prijavljajo s pisnimi in likovnimi izdelki. Festival spet gosti domače in tuje ustvarjalce otroške in mladinske književnosti, s katerimi bodo potekali pogovori na spletu, ogledati pa si jih bo mogoče na Facebookovi strani Miš založbe, založbinem Youtubeovem kanalu in spletni strani festivala www.bralnice.si. Letošnja gosta sta norveška pisateljica Mina Lystad, ki je pri založbi prav v času za-

četka letošnjega festivala izdala knjigo Fejk, lani pa še knjigo Luzerka, in nizozemski pisatelj Gideon Samson, ki je lani pri založbi izdal knjigo Dnevi na otoku. Pogovora z obema gostoma bo vodil Boštjan Gorenc - Pižama: z Mino Lystad se bo predvidoma pogovarjal v sredo, 21. aprila, v večernih urah, z Gideonom Samsonom pa v četrtek, 20. maja, ob 20. uri. Vse redno osvežene informacije o omenjenih pogovorih in drugih dogodkih lahko spremljate na festivalski spletni strani www.bralnice.si in spletni strani Miš založbe www.miszalozba.com. Pri Miš založbi pa niso pozabili niti na najmlajše bralce! V okviru festivala je letos izšla prikupna slikanica *Mišja abeceda* avtorice Tatjane Pregl Kobe in z ilustracijami Marte Bartolj. Namenjena je najmlajšim, ki se šele spoznavajo s svetom črk in branja.

Letošnja festivalska slikanica *Mišja abeceda* vabi s pesmicami – vsaka od njih se začne na posamezno črko abecede – v svet učenja branja.

Vesna Sivec Poljanšek

Spodbujajo trajnostno mobilnost

Prebivalci Trzina ste morda že opazili električno dostavno vozilo s fotografije. Če menite, da gre za običajen električni dostavnik, ste v zmoti. To je prvo električno dostavno vozilo v hladni verigi v Sloveniji in eno redkih na svetu za distribucijo analitičnih vzorcev v farmacevtski industriji. Vozi med obema razvojno-proizvodnima lokacijama v Ljubljani in Mengšu, s tem pa so pri Novartis naredili enega od korakov k trajnostni mobilnosti in doseganju ogljične nevtralnosti, ki so si ju določili za cilj. Naslednji ukrep za doseg omenjenega cilja je postavitve poskusnih polnih postaj, na katerih zaposlenim in poslovnim partnerjem omogočajo polnjenje osebnih električnih in hibridnih vozil. Novartisov cilj je, da s prilagajanjem svojega poslovanja doseže ogljično nevtralnost do leta 2025, v celotni dobavni verigi pa do leta 2030.

Poleg polnilnih postaj na Novartisovi lokaciji v Ljubljani, na katerih se lahko sočasno polni šest električnih ali hibridnih vozil, so štiri polnilne postaje postavili tudi na svoji lokaciji v Mengšu. Vse se napajajo iz obstoječih neobnovljivih virov energije, v prihodnje pa načrtujejo tudi prevezavo na obnovljive vire. Stroške delovanja in polnjenja bo za zdaj v celoti krila družba Novartis, saj želi pri svojih zaposlenih in partnerjih spodbuditi rabo vozil, ki zmanjšujejo izpuste toplogrednih plinov.

Prav tako škodljivih izpustov ne povzroča njihov električni dostavnik, ki od začetka leta redno vozi med Ljubljano in Mengšem. Vozilo, ki ga upravlja dobavitelj logističnih storitev, podjetje Prigo, je v Sloveniji prvo električno vozilo, ki z natančno nadzorovanimi razmerami v hladilni komori in posebno opremo zagotavlja varne prevoze vzorcev za mikrobiološke analize. Električni dostavnik bo na leto prihranil osem ton izpustov ogljikovega dioksida, kar je enako 400 novoza-

sajenim drevesom*. Poganja ga energija iz lastne sončne elektrarne dobavitelja. Vpeljava električnega dostavnika in poskusno delovanje prvih poslovnih polnilnih postaj se skladata z Novartisovo strategijo okoljske trajnosti in vlaganj v zeleno infrastrukturo. Cilj podjetja je do leta 2025 doseči ogljično nevtralnost poslovanja, do leta 2030 pa doseči nič izpustov ekvivalentov ogljika v celotni nabavni verigi. (tb, foto: www.lek.si)

*Drevesa absorbirajo ogljikov dioksid, zato je zmanjševanje porabe električne energije enakovredno sajenju novih dreves, ki bi bila potrebna za absorpcijo ogljikovega dioksida, ob predpostavki, da eno drevo absorbira 20 kg ogljikovega dioksida na leto.

Vabljeni k ogledu razstav v Jefačnikovi domačiji

Na mestu Jefačnikove domačije je stala rojstna hiša ljubljanskega župana, bančnika in kulturnika Ivana Hribarja, ki so jo lastniki konec 19. stoletja na novo pozidali, zadnji lastniki so bili Podgorškovi. Občina Trzin je Jefačnikovo domačijo leta 2008 razglasila za kulturni spomenik lokalnega pomena, jo odkupila in v letih 2011–2013 popolnoma obnovila. Danes je gospodarsko poslopje namenjeno društveni in muzejski dejavnosti ter družabnemu življenju Trzincev in drugih. Na ogled so stalne razstave, ki jih je pripravil Medobčinski muzej Kamnik.

V izbi je na ogled manjša predstavitev **Ivana Hribarja, trzinskega rojaka**. Na mestu današnje Jefačnikove domačije se je 19. septembra 1851 Marijani in Francu Hribarju rodil sin Ivan. Mati Marijana Hribar, rojena Rožič, je izhajala iz te hiše, Trzin št. 82, po domače pri Boldinovich. Oče Franc Hribar je prišel iz vasi Trnovče št. 7 v župniji Zlato Polje. Družina Hribar je po letu 1856 posestvo v Trzinu prodala in se preselila v Mengeš in čez nekaj let na Križ pri Komendi. Ivan Hribar je tako v Trzinu preživel prvih pet let svojega življenja. Hribar je imel bogato politično kariero: bil je v vodstvu slovenske liberalne stranke, od leta 1882 član ljubljanskega mestnega sveta, v letih 1889–1909 poslanec v krajskem deželni zboru in v letih 1907–1911 v državnem zboru na Dunaju. Leta 1896 je bil prvič soglasno izvoljen za ljubljanskega župana. Župan Ljubljane je bil vse do leta 1910. V času njegovega županovanja so zgradili električno cestno železnico, mestno elektrarno in plinaro, mestno kopel in ubožnico, začeli so regulirati Ljubljano, s slovenskimi šolami je mesto postajalo intelektualno narodno središče. Postavili so spomenike Prešernu, Trubarju, cesarju Francu Jožefu ... Hribar je preuredil mestni arhiv in ustanovil knjižnico. Zavzemal se je za ustanovitev slovenske univerze in slovenskega muzeja. V času Hribarjevega županovanja je Ljubljana postala moderno mesto. Umril je leta 1941.

V pritličju Jefačnikove domačije je na ogled še razstava **Zgodovina ledenic in mesarstva v Trzinu**, ki predstavlja najbolj prepoznavni dejavnosti v gospodarski zgodovini Trzina, to so mesarska obrt in ledenice. Mesarstvo in trgovino z živino naj bi Trzinci od Mengšanov prevzeli že sredi 19. stoletja ter se še v medvojnem in povojnem obdobju z njima ukvarjali kot z domačo ali samostojno obrtjo. Meso in mesne izdelke so prodajali tudi na sejmi, na katerih so bili zaradi nižjih cen hudi tekmeci mesarjem v mestih. Veliko Trzincev se je preživljalo tudi s trgovanjem z živino, zlasti s prašiči po živinskih sejmi. Do modernejšega načina hlajenja so v Trzinu v povezavi z mesarsko obrtjo delovale ledenice, ki so jih imele tudi večje kmetije. V Jefačnikovi domačiji je vidna rekonstrukcija ledenice. Led so Trzinci prodajali tudi mesarjem, gostilničarjem in restavracijam v domačem kraju, Kamniku, Domžalah pa vse do Ljubljane in Kranja. Led so lomili na posebej za ta namen poplavljenih travnikih in bajerjih in ga do strank prevažali z vozovi, po prihodu vlaka pa kar z vagoni. To je prinašalo dober dodatni zaslužek.

V kleti je stalna razstava **Sledi trzinske preteklosti**, ki prikazuje življenjski prostor trzinskega območja od najstarejših poselitev

v prazgodovini do ustanovitve samostojne občine Trzin leta 1998. Najmlajši obiskovalci spoznavajo stare igre, različna žita, pobirajo mitnino ali pomerijo lasuljo plemiča iz 18. stoletja. Ob vhodu lahko svojo orientacijo in znanje preverimo z iskanjem naravnih in kulturnih znamenitosti v občini Trzin.

Življenje preteklih tisočletij se nam razkriva s skrbno izbrano in predstavljeno materialno in duhovno dediščino: od arheoloških najdb najstarejše poselitve na Ongru v času mlajše kamene dobe (od 4500 do 3700 pr. n. št.), replike bronaste meča z Jabelj, rekonstrukcije hiše in ognjišča iz 6. do 5. stoletja pr. n. št. do listin s prvo pisno omembo Trzina leta 1273, cerkvene organizacije, bližnjih gradov in z njimi povezanega življenja na podeželju, turških vpadov in predstavitev Trzincev, kot jih je znani polihistor Janez V. Valvasor videl v Slavi vojvodine Kranjske leta 1689. Trzin je v 19. stoletju večkrat odigral pomembno vlogo v slovenski zgodovini: naj omenimo bitko med Avstrijci in Francozi leta 1813, pa razmah rokovnjačev in prihod vlaka leta 1891. Med prvo svetovno vojno je bilo leta 1917 v Trzinu vojaško letališče, od koder so nemška letala poletavala proti soški fronti.

V času med vojnami sta se izredno razvijali društvena dejavnost in postavitve Prosvetnega doma. Po koncu vojne se je začela doba obnove, kolektivizacije in modernizacije. V vojni za Slovenijo leta 1991 je v Trzinu potekala ena od pomembnih bitk med Jugoslovansko ljudsko armado in Teritorialno obrambo. Trzin je samostojna občina postal leta 1998. Vabljeni k ogledu.

Zora Torkar

Intervju z rojakom Brankom Šömnom ob njegovem 85. rojstnem dnevu

»Življenje je najboljši scenarist«

Branko Šömen je prvega aprila letos praznoval 85 let, in čeprav je še vedno prijavljen v Trzinu, že 35 let živi pretežno v Zagrebu. Je novinar, književnik, filmski scenarist, pisec več kot 200 besedil za popevke. Rodil se je v Mariboru, gimnazijsko izobraževanje je končal leta 1956 v Ljubljani, nato pa je študiral primerjalno književnosti na ljubljanski Filozofski fakulteti. Že kot študent je bil izredno dejaven, saj je najprej deloval v uredništvu Mladine, nato pa je začel delati na Radiu Ljubljana. Pozneje je prevzel uredniško delo pri oddajah *Spoznaj svet in domovino* ter *Sončna ura*. Kot absolvent je bil obtožen protidržavne propagande in obsojen na večmesečno zaporno kazen, kar mu je preprečilo dokončanje študija.

A preprekam navkljub je pozneje postal član literarnega uredništva ter urednik filmskih oddaj *Gremo v kino* in *Deseta muza*. Kot dopisnik Radia Ljubljana je vse do upokojitve deloval v Zagrebu. Med letoma 1988 in 1999 je zasedel tudi mesto profesorja filmskega praktikuma na Akademiji dramskih umetnosti v Zagrebu, kjer biva od leta 1986. Poleg omenjenega je v Ljubljani deloval še kot odgovorni urednik filmskega mesečnika *Ekran*, kot filmski kritik pa se je udeležil tudi številnih mednarodnih filmskih festivalov. Med letoma 1986 in 2006 je bil redni poročevalec z vsakoletne podelitve prestižne filmske nagrade oskar v Los Angelesu, kjer je njegova žena prevzela vlogo konzulke za kulturo na generalnem konzulatu Republike Hrvaške.

A Branko Šömen je mnogo več kot zgoraj zapisano. Je avtor številnih humoresk, romanov, scenarijev, večkrat nagrajeni avtor najboljših besedil, prejemnik prve nagrade za najbolje spisano satiro in podobno. Naštevanju še zdaleč ni konca, vendar zgolj navajanje dejstev ne prikaže pristnosti osebnosti, kakršna gospod Šömen nedvomno je. Glede na razdaljo in trenutne razmere sva se s sogovornikom tokrat pogovarjala prek spleta, v čemer je, letom navkljub, izredno vešč.

Ste filmski scenarist, publicist, pesnik, književnik in še marsikaj. Kako se sami najpogosteje opisujete in kako so se številne poklicne vloge vključevale v vaše življenje?

Najteže je pisati o sebi. Že nobelovec Ivo Andrić se je pred javnostjo zavaroval z aforizmom: »V molku je gotovost.« Koga danes še zanimajo izpovedi starejših ljudi, ko pa je okrog nas toliko nerešljivih težav, nevidnih negotovosti in človeških dilem! Včasih smo mislili, da se je najlaže postaviti pred ogledalo in v njem prepoznati svoj značaj, želje, morda celo usodo. Morda izbrati vlogo, se vanjo vživeti in odigrati. A nismo vsi igralci; ženske izbirajo partnerje, moški prijateljsko družbo. Za številne je življenje nihalnica: enkrat si zgoraj, drugič si spodaj; tisti, ki so spodaj, bodo morda nekoč zgoraj in nasprotno – kdor visoko leta, nizko pade. Številni šele v zrelih letih spoznajo, da je življenje izbor merila – danes pa so ta merila v veliki krizi, pa naj gre za družine, prijateljstva ali državo. V tem vrvežu vsega in vsakršnega se je težko znajti, opredeliti, biti svoj. Vprašanje, ki ste mi ga postavili, bo zato ostalo odprto: še vedno iščem smisel življenja, se učim na napakah in poslušam starejše od sebe. A teh zadnjih je čedalje manj. Moj prijatelj Matjaž Zajec je ob novici, da nama je umrl skupni prijatelj, znani filmski kritik

Naslovnica mladinskega dela *Med v laseh*, v katerem opisuje svoje otroštvo v severovzhodnem delu Slovenije, kjer je odraščal v vojnih letih. (Foto: Raša Šömen)

Toni Tršar, pred leti rekel: »Začelo je sekati v našem gozdu.« Če je človek drevo na samem in družba naš slovenski gozd, potem vemo, kdo smo, kje in kako živimo. In kaj nas čaka.

Ste prejemnik številnih nagrad. Kaj vam pomenijo in katera se vas je najbolj dotaknila?

Z leti sem si izoblikoval delovni moto: vse, kar delaš, delaj drugače in bolje. Priznanja, nagrade pa tudi neuspehi so prihajali sami od sebe. Živel sem v času, ko so bila merila estetsko dognana, moralno preverjena, cenzura navzoča. Ni bilo tako lahko dobiti prve nagrade za humor in satiro v Budvi, kjer se je na Festivalu humorja in satire zbral cvet takratnih srbskih in hrvaških humoristov. Nagrado pa sva dobila Žarko Petan in jaz, za Črni smeh oziroma Rdeči smeh. Bil sem novinar na Radiu Ljubljana, družil sem se tudi z glasbeniki, ki so vsako leto sodelovali na Slovenski popevki. Dogajalo se je, da so v zadnjem trenutku prišli z notami in prosili za besedilo. Navadno sem ga čez noč napisal in zgodilo se je, da sem kar nekajkrat dobil nagrado za najboljše besedilo, ne da bi mislil na nagrado, kajti šlo je za prijateljsko, glasbeno uslugo. Bil sem tudi prvi Slovenec, ki je dobil zlato areno za najboljši filmski scenarij v puljski areni, konkurenca je bila velika. Bil je to film s poetičnim naslovom *Let mrtve ptice*, o socialnih, moralnih spremembah v socialističnem Prekmurju, v režiji odličnega beograjskega režiserja in pisatelja Živojina Pavlovića. Med družinji sem ga seznanil s slovensko književnostjo. Bil je navdušen nad Kocbekovo filozofsko mislijo, prevedel je enega od romanov Vitomila Zupana (*Mennuet za kitaro*) in potem zrežiral tudi film z naslovom *Nasvidenje v naslednje vojni* (ta se je tudi zgodila). To je samo dokaz, da umetnost zahteva sodelovanje pravih, poštenih ljudi z zdravimi zamislimi. Tako je nastala tudi televizijska serija o Francetu Prešernu, ki sva jo napisala z doktorjem Matjažem Kmeclom.

Ko že govoriva o delu – delo v domači deželi, delo v drugi domovini; ustvarjanje zase, ustvarjanje za nekoga drugega. Kaj je tista skupna točka, ki vas je gnala naprej? Zakaj je vsako vaše delo še toliko boljše, še toliko bolje sprejeto?

Moj prvi zakon ni uspel. Pravijo, da je odgovornost nedeljiva, a v tem primeru je krivda na levi in na desni strani, torej skupna. Zakon je razpadel. Ostali sta dve hčeri (pozneje sem dobil še pet vnukov in celo dva pravnuka). Zgradili smo hišo v Trzinu, nekaj noči sem prespal v njej, nato pa sem se že odselil v Zagreb, kjer sem postal dopisnik za kulturo Radia Ljubljana. Vsak teden ob torkih sem prihajal v Ljubljano na sestanke uredništva in tako ostal v stiku s hčerama in prijatelji. Hrvaški režiser Rajko Grlić me je že pred tem povabil k sodelovanju, pomagal sem mu napisati scenarij za filma *Samo enkrat se ljubi* (Samo jednom se ljubi), v katerem je svojo vlogo odlično odigral beograjski igralec Miki Manojlović. V Zagrebu sem bil deset let profesor za filmski praktikum. Eden od mojih učencev je bil tudi danes uspešni igralec in režiser Filip Šovagović. Moja druga žena, novinarka Vjesnika, je postala hrvaška konzulka za kulturo v Los Angelesu in tako sem pet let svojega življenja preživel tudi v Hollywoodu. Tam sem se družil s producentom Brankom Lustigom, ki je dobitnik dveh oskarjev. Dogovorila sva se, da napišem njegovo zgodbo, saj je kot desetletni fantič preživel zloglasni Auschwitz. Napisal sem scenarij *Trdnjava iz pepela*. Ta govori o taboriščnikih, ki so delali v krematorijih. Filmsko podjetje Paramouth je scenarij odkupilo, vendar do snemanja ni prišlo. Lani sem na podlagi scenarija napisal roman *Tišina za oči* (založnik Ciceron iz Mengša). Čakamo le, da mine pandemija, da lahko pripravimo tudi predstavitev knjige.

Ste rojeni Mariborčan, ki je večino svoje mladosti preživel v Murški Soboti. Kako ste povezani s Trzinom?

V življenju me je vedno vlekel na sever. Stanoval sem v radijski stolpnici za Bežigradom, iz devetega nadstropja sem zjutraj občudoval kamniške planine, kako se kopajo v soncu ali snegu, pogosto sem hodil v Prekmurje, kamor sem se vozil skozi Trzin. Bil je to miren kraj, tu bi živel, če me ne bi življenje pač odneslo drugam. Mlajša hči Raša še danes živi v Trzinu, žal pa zaradi trenutnih razmer že leto dni nisem videl ne nje ne njenih treh otrok, svojih vnukov Sare, Ane in Jana. Z leti sem ugotovil, da je lepo biti doma s podeželja, iz nekakšne province. Kajti če v mestu ne uspeš, se vedno lahko vrneš tja, od koder si prišel. Sam sem odšel iz Trzina, ne da bi v njem zares bival. Vseeno pa mi je kraj pri srcu, saj imam tam prijatelja, s katerim se večkrat srečam, obiskuje me tudi v Zagrebu. Te razdalje v kilometrih so včasih krajše kot razdalje med ljudmi. A človek se vsemu privadi, še posebej ko ima svoj urnik druženja s tistimi, za katere misli, da ga cenijo. Na potovanjih na sever, v srednjo Evropo, v Bratislavo, Prago, Krakov, Varšavo in še kam, sem srečal sijajne ljudi. Družil sem se z mnogimi pesniki, režiserji, politiki. Z nekdanjim predsednikom Češkoslovaške (pozneje Češke), Vaclavom Havlom, sem se srečal devetkrat prvič, ko je bil še disident, pozneje pa kar v njegovi rezidenci. O njem sem napisal tudi knjigo *Žametne sanje*, ki je izšla najprej v slovenščini, nato v hrvaščini in nazadnje še v češčini.

Lani je izšel Šömnov roman *Tišina za oči*. Na predlog prijatelja Branka Lustiga (1932-2019), preživelega otroka iz Auschwitza in veliko pozneje dvakratnega oskarjevca, je najprej nastal filmski scenarij o koncentracijskem taborišču Auschwitz, ki je bil v Hollywoodu sicer potrjen, film pa žal nikoli posnet. Zdaj je pred nami vsaj knjiga, ki na javno predstavitev (zaradi kovida) še čaka. (vir: emka.si)

Najbolje se počuti med svojimi vnuki. Na sliki ob dedku stoji Sara, sedita pa Ana in Jan. Slika je nastala na predstavitvi knjige v Murški Soboti. (Foto: Raša Šömen)

Kako na vaše dinamično delo gledajo vaši otroci, vnuki, vaša žena?

Moji hčeri, moji vnuki in drugi potomci živijo svoje življenje. Ne s svojim znanjem, ne z modrimi nasveti, ne z ugledom jim ne morem kdove kako koristiti; živijo svoje samostojno življenje in tega sem res vesel. Radosti me, da jim nisem v nadlego, saj živim umirjeno, še vedno poln nezapletenih načrtov. Še vedno me vleče domov, sam tega, kar sem, ne morem zatajiti. Slovenija je majhna. Pogrešam jo, pogrešam vsako dušo, ki sem jo imel priložnost srečati; seči v dlan teh ljudi pomeni stisniti roko vsem, ki jih poznam, s katerimi sem preživel dneve, spil kapljice veselja in domotožja, užival v njihovih uspehih, se naučil spoštovati. Vse dobro se vselej uveljavlja za modrostjo, vse to neguje lepoto kot tudi vero v (so)človeka. Vse slabe stvari bodo z leti kot pokošena trava utonile v pozabo, ostali bodo samo nasmeh, vera v poštenje (danes ranjeno) in pokončnost (ki je politično nestabilna). Sam sem prenehal s pisanjem filmskih scenarijev, kajti spoznal sem, da je življenje najboljši scenarist, brez konkurence, zunaj konkurence, nad njo.

Kot je zapisal že Ernest Hemingway: »Da bi lahko pisali o življenju, ga je treba najprej živeti.«

Barbara Kopač

V izjemno zanimivem življenju novinarja, scenarista, publicista, književnika, avtorja več kot 200 besedil za popevke in prostozidarja ne manjka niti obdobje druženja s slavnimi v Hollywoodu. (Foto: Raša Šömen)

Tomaž Šinko, serviser kitar, kitarist, rokodelec, ustvarjalec

»Ves svet igra nogomet, a težko je biti Ronaldo«

S Tomažem Šinkom sva se pogovarjala že v začetku februarja, še pred kulturnim praznikom. Ta je bil letos po enem letu brez koncertov, predstav in razstav nekam suh in brez okusa. Zdi se, kakor da se je ustvarjalni naboj umetnikov umaknil eksistencialnemu strahu za preživetje. Vendar ne pri Tomažu. Njegova strast do ustvarjanja kar puhti iz njega, sliši se v vsaki njegovi odločni besedi, vidi se v načinu, kako prime kitaro, zazna se v iskrem svojstvenem načinu razmišljanja ... Tomaž Šinko ni samo serviser kitar, ampak opravlja neobičajno poslanstvo: ustvarja orodja in možnosti, da lahko glasbeniki glasbo prenesejo poslušalcem. Zato je umetnik prav toliko kot tisti, ki z njegovimi izdelki v rokah stojijo na odrih in pred množicami oboževalcev. Tomaževa posebnost je, kot pravi, v umetnosti, kako ostati majhen. Vse, kar gre iz njegove delavnice, gre skozi njegove roke, saj je prepričan, da je skrivnost v podrobnostih in mojstrski natančnosti. To pojasni z besedami: »Ali imaš ali pa nimaš. Ves svet igra nogomet, a težko je biti Ronaldo!«

Poklicno pot je Tomaž Šinko, sicer rojeni Mengšan, ki že dolga leta živi v Trzinu, začel kot pripravnik v Melodiji Mengeš, nekoč zelo uspešnem podjetju za izdelavo glasbil, po stečaju Melodije pa je stopil na samostojno pot. Če bi bil še enkrat na razpotju, ni prepričan, da bi znova izbral isto pot, saj ta ni bila ne lahka ne preprosta. Tik preden sva končala najin precej dolg pogovor, ga je prešinilo: »Ampak ... nobenega pametnega nasveta nisva dala lastnikom glasbil! Kot serviser moram povedati: največjo napako naredimo pozimi, ko zaradi centralnega ogrevanja pade zračna vlaga v prostoru. Najprimernejša stopnja vlažnosti je od 50- do 55-odstotna. Če je vlažnosti več mesecev premalo, nastane na glasbilih nepopravljiva škoda, zato moj nasvet: kupite vlagomere in vlažilce zraka ali pa dajte inštrument v kovček in vanj vložite!« Nekatero druge Tomaževe nasvete si lahko ogledate tudi na Youtubovem kanalu Servis glasbil TON.

Serviser kitar: zelo zanimivo delo!

To delo je med drugim zanimivo tudi zato, ker združuje znanje najmanj štirih poklicev: biti moram mizar, strojnik, elektrotehnik, pa tudi glasbenik. Mizarske veščine so sicer podobne kot pri klasičnih mizarjih, vendar je les za glasbila drugačen od pohištvenega lesa. Tudi mi uporabljamo smrekov les, a gre za resonančno smreko, ki ima v enem centimetru od deset do dvanajst letnic, kar pomeni, da je taka smreka rasla zelo počasi. Poleg smreke od domačih vrst lesa najpogosteje uporabljamo še rebrasti javor (rebraš). Les mora biti naravno sušen najmanj 20 let, drevo pravilno posekano in razrezano. Okoli lesa za glasbila obstaja cela znanost.

Kitare pa tudi izdelujete?

Drži. Izdelujem manjše serije lastnih kitar, najpogosteje za glasbenike narodno-zabavnih ansamblov. Pri izdelavi je treba upoštevati nekatere zakonitosti, zato ne delam več po željah naročnika. Ko pride glasbenik, preizkusi že izdelane inštrumente, primerja, in če mu je kateri všeč, ga kupi. Nekateri glasbeniki iščejo čisto specifično frekvenco, zato jim vedno poskušam omogočiti primerjavo. Zagovarjam, da je treba inštrument preizkusiti, in šele če ga začutiš, je to tisto pravo. Delam inštrumente, kakršnih ni mogoče kupiti v serijski ponudbi, redko pa delam izključno po željah kupca, saj se je pri tem v preteklosti izkazalo, da rezultati niso bili najboljši.

Koliko časa porabite za izdelavo ene kitare?

Za eno kitaro porabim okoli 180 ur. Poleg tega se pri nakupu kitare dodajo v ceno tudi material, elektronika in kovček. Vsak si lahko izračuna, da se kitar do vrednosti tisoč evrov preprosto ne izplača izdelovati. Za vsakdanjo rabo je mogoče kupiti povsem konkurenčen in cenovno ugoden kitajski izdelek. Že dolgo ne velja več, da njihovi izdelki niso dobri. Sam izdelujem kitare za ansamble v vrednosti okoli 1.700 evrov in več, vendar je v mojem poslu 80 odstotkov dela garancijskih

Tomaž Šinko s kitaro iz rebrastega javorja, ki je k njemu prišla na popravilo. Vrednost kitare je približno 12.000 evrov in spada v sam kakovostni vrh (AAA), kar Tomaž opiše z besedami: »Huda kitar, eden najlepših rebrašev ever!«

popravlil. Moja strast in užitek sta med drugim tudi, da poznam izdelke čim več proizvajalcev kitar svetovnih blagovnih znamk. Še vedno redno vsako leto ali na dve leti hodim na specializacije in šolanja. Petkrat sem bil na specializaciji v Ameriki, kjer sem po končanih tečajih opravljal tudi izpite; pa na Nizozemskem, v Nemčiji, Bolgariji, štirikrat na Kitajskem ... To me veseli in tudi zato lahko vzdržujem visoko raven svojih storitev, sledim novostim, ki jih poznam, ali jih imam v ponudbi, še preden pridejo na trg.

Tomaž Šinko je kot kitarist več kot 17let nastopal z ansamblom Stopar, zadnjih nekaj let pa je nastope opustil. Tudi na koncerte izvajalcev, ki jim je izdelal ali servisiral kitaro, kot poslušalec ne mara hoditi, saj pravi, da je ves čas v strahu, da ne bi šlo kaj narobe in da nastopajoči »v žaru borbe« na odru ne bi poškodovali inštrumenta, saj se potem čuti odgovornega, pa čeprav z razgrajanjem po odru nima prav nič.

Glede resonančnega lesa obstaja cela znanost ...

V Sloveniji imamo možnost dobiti les poključke in kočevske smreke, vendar to ni prvovrsten les, izjemen les je iz visokogorskega boscanskega javorja, ki velja za enega najboljših na svetu in iz katerega je violine izdeloval že Stradivari. Enkrat na leto je v Gornji Radgoni sejem, kjer se poseben les licitirajo, vendar je nakup lesa šele začetek. Pomembni so tudi način razreza, sušenje, staranje ... Lep les za glasbila je redkost. Za kitaro na primer mora imeti smreka vsaj 60 centimetrov premera, in če je v vsakem centimetru deset, dvanajst letnic, potem si lahko izračunate, kako staro in ogromno mora biti to drevo! In znati ga je treba požagati, pri čemer gre za stoletja staro znanje dela z lesom. Gre za veliko znanja in skrivnosti, ki se praviloma prenašajo iz roda v rod.

Komu pa vi predajate vaše znanje? Bo vaše delo nadaljeval kateri od vaših otrok?

Najprej mi je pomagal sin Tine, vendar je začutil glasbo in zdaj študira v Amsterdamu. To je njegovo poslanstvo. Drugi sin Jaka je pri meni v uku že drugo leto. Urim ga in si želim, da bi mu predal vse svoje znanje, in na srečo tudi on to na veliko srka. Hči Hana še ni dovolj stara. Vsi trije so obiskovali oziroma obiskujejo Osnovno šolo Trzin. Sicer pa sem se tudi sam učil od očeta mizarja, mu veliko pomagal pri obdelavi lesa, pozneje pa sem ogromno znanja pridobil od mojstrov v Melodiji.

Z belo lepoticco, izdelano po naročilu za kitarista Petra Oseta iz skupine Modrijani.

Tomaž s svojo akustično jazz kitaro, čisto posebnim kosom njegove zadnje produkcije z že vgrajeno lastno unikatno elektroniko.

Kdo vse igra vaše kitare?

Med strankami imam veliko profesionalnih glasbenikov, ki potrebujejo kakovosten izdelek, potem so tu zbiratelji, ki imajo dovolj globok žep in si zaželi nekaj takega, kot je na primer imel John Lennon. Sledijo tisti, ki kitare igrajo ljubiteljsko, vendar resno vsakodnevno, za konec pa še nostalgiki, ki želijo obnoviti kitaro zato, ker jih nanjo vežejo spomini in čustva. Profesionalci iščejo kitare, ki imajo drugačen zvok od drugih. Novo lahko kupiš, staro, ki ima svoj jaz, svoj zvok, pa je nekaj, česar nima nihče drug. Prav zdaj obnavljam eno tako za nekega 80-letnega gospoda.

Sicer pa je moja največja referenca Milan Kokalj iz Ansambla Franca Miheliča, njemu sem naredil več kitar. Potem je tu vsekakor Mike Orešar iz Zlatih zvokov, pa Joži Kotnik iz Poskočnih muzikantov, Vesele Štajerke, Modrijani, Čuki ... Ansamblov je res ogromno in vseh se sploh ne spomnim. Lahko bi rekel, da skoraj ni ansambla, za katerega nisem naredil ali vsaj popravil kitaro. Le za rokerje jih ne izdelujem, saj je konkurenčna že serijska oprema. Popravila pa opravljam tudi za Sidharto, Big Foot Mamo, Dan D, Mi2, Primoža Grašiča, Janeza Bončino - Benča, Toma Juraka, Janija Kovačiča, Jožeta Potrebuješa ...

Vaše kitare za narodno-zabavne ansamble so nekaj posebnega tudi zaradi vaših avtorskih strun in elektronike?

Da, elektronika je razvita za uho narodno-zabavnih glasbenikov, prirejena za njihov način igranja ter unikatno narejena. To elektroniko sem zelo dolgo razvijal, vključil 15 testnih kitaristov, porabili smo 600 studijskih ur, preverjali zvok s profesionalnimi aparati iz reportažnih avtomobilov, pomagal je upokojeni tonski mojster z bogatimi izkušnjami, izdelal sem ogromno vzorcev ... Sledila je kalvarija s pridobivanjem partnerja, ki naj bi elektroniko izdeloval. Želel sem, da jo izdelujejo pri Schallerju, ker je ta sinonim za najvišjo kakovost. Lani so po dvajsetih letih sodelovanja ta program ukinili, zato sem se znova lotil razvoja in še posodobil izdelek, ki ga zdaj izdelujemo v mojem studiu TON. Na svoji kitari imam vgrajen prvi tak magnet, zato je to unikatna kitara. Poseben je zato, ker upošteva, da večina glasbe danes do poslušalcev pride »po kablu«. Zvok kitare, ki ga zajame mikrofona (na koncertu ali v studiu), je treba združiti s tistim, ki pride po žici. Šele ko sta ta dva zvoka optimalno združena, nastane tisto pravo. Moja elektronika je preizkušena, stestirana, edino kar ni in verjetno tudi

Izdelava, popravila ali igranje: vse to je ustvarjanje.

nikoli ne bo, ni patentirana, ker je patent predrag. S konkurenco se ne ukvarjam več. Zavedam se, da je danes prestiž, če imaš izdelek, ki prihaja iz rokodelske delavnice, in to mi je dovolj.

»Stari oče mi je vedno rekel: Fajn glasba je tista, ki te ne moti in ob kateri lahko zraven bereš knjigo. Kitara mora biti prijetna, moraš jo slišati, če to želiš, drugače pa ne. Bog ne daj, da izstopa, saj to poslušalca naredi živčnega! To je bistvo in narediti tak zvok je umetnost, tudi za glasbenika! Zato ne hodim več na veselice, ker težko zadovoljijo moja merila (pa tudi zato, ker sem na njih veliko sam preigral). Imam pač poklicno deformacijo. Najprej zaslišim, ali ima skupina dober ritem. Lahko ima najboljše pevce ali glasbenike, a če ritem ni v redu, je vse zaman. Mlada generacija, ki prihaja, je v tem zelo dobra. Ni treba, da je vsak posamezni član ansambla virtuoz, skupni zven mora biti prijeten in tu pride do izraza odlična elektronika. Vse skupaj nič, pa vendar vse.«

Razvil pa sem tudi svoje lastne strune, ki jih pod mojim imenom v Ameriki izdeluje podjetje Labella, model Oberkreiner. Zanimalo me je, zakaj se strune pri kitaristih narodno-zabavnih ansamblov tako pogosto trgajo in kako do tega pride. Ugotovil sem, da je za narodnjake najtežje izdelati instrument, še posebno so izpostavljeni kitaristi. Izračunal sem, da kitarist narodno-zabavnega ansambla v eni noči, v enem nastopu, v katerem igra od pet do osem ur, naredi 52.000 udarcev. Na noč! In potem pričakujejo od strun (in od mene), da nanje igrajo na od petih do desetih špilih na mesec in še na vajah, vsaj pol leta! To pomeni, da mora struna zdržati na stotine tisoč udarcev. V tem sem prepoznal izziv in se posvetil detajlom: raziskal sem, katera struna se najpogosteje utrga, katero je treba ojačati, zakaj se to zgodi ... Pokupil sem vse strune, ki so bile na trgu, še nove razprl, da sem ugotovil, kako so narejene, pregledal sem, kolikokotna jedra imajo, kakšno in navitje, kakšna je debelina. Ker sem strojnik, sem preverjal materiale in razmišljal, kako bi naredil bolje. Ko sem izdelal načrt, pa je bil naslednji izziv najti izdelovalca. Na vseh poslovnih sestankih so me vprašali, koliko tisoč jih bom naročil. Tisoč? Mogoče 50. Po spletu okoliščin sem dobil jamstvo partnerskega podjetja, ki mi je odprlo vrata v omenjeno ameriško podjetje, partner pa jih zdaj uvaža in distribuira po vsej Evropi. Po moji zamisli izdelujejo tudi strune za kontrabas.

Kaj pa vam osebno pomeni kultura?

Narod brez kulture in zgodovine je narod brez identitete, zato je kultura tako pomembna. Je pa res, da ko si mlajši, na vse drugače gledaš.

Z leti se stvari spremenijo tudi glede kulture. Opažam, da vse raje poslušam prvi program Radia Slovenija in ARS, čeprav ga do zdaj nikoli v življenju nisem. Velikokrat se spomnim sodelavcev iz Melodije: v kateri koli oddelek sem prišel, so poslušali prvi program. Kot mlad sem si mislil »o Marija, kako je vse to zastarelo«, ampak danes tudi meni paše. Za snemanje filma, kulturne, dokumentarne ali katere druge kakovostne oddaje je potreben denar. S tem, ko plačujemo RTV-naročnino, v resnici podpiramo kulturo, in tako je prav. Ali pa gledališke igre v Trzinu! V KUD-u nastajajo odlične predstave, člani vanje vlagajo ogromno znanja, časa in energije, zato mi je žal, ker teh predstav ne pride gledat več ljudi.

Nazadnje pa smo del kulture tudi mi, glasbeni proizvajalci. Med pandemijo niso bili prizadeti le glasbeniki, cela veriga ljudi je, ki so vpeti v zabavno industrijo. Vsak dan poslušam travme teh ljudi in preden bodo spet mogoči koncerti s po več tisoč ljudi, bo minilo še dosti časa. Govori se o strašnih izgubah in vse to se nam vsem zelo pozna.

Besedilo in foto: Tanja Bricelj

Mandolina z nenavadno zgodbo

Tomaž je v času, ko sva se pogovarjala, popravil tudi mandolino, ki je do njega pripotovala iz daljne Namibije. Prinesel mu jo je naš trzinski popotnik Miro Štebe, ki je potoval po Afriki in tam srečal Mateja Rančigaja. Mateja afriški otroci kličejo kar gospod z mandolino, saj že vrsto let s svojo yamaha potuje po Afriki in tamkajšnjim otrokom, ki nimajo denarja, s svojimi projekti pomaga razvijati njihove talente. Pri vzpostavljanju komunikacije z njimi se pogosto opre na glasbo in tu nastopi mandolina iz naše zgodbe, ki pa včasih ob padcih z motorjem utрпи tudi poškodbe. Zdej je mandolina najbrž že pri svojem lastniku, saj mu jo je odnesel slovenski par, ki se je februarja odpravil na odkrivanje črne celine.

Lucas in Bulčeva skupaj za Narod moj

V začetku marca je premiero na Youtubeu in slovenskem glasbenem prizorišču doživela nova pesem Narod moj Samuela Lucasa. Naš sokrajan, ki že nekaj let živi v Mlakah, jo je izdal ob 30-letnici svojega glasbenega

ustvarjanja. Poleg tega, da letos praznuje tri desetletja delovanja na glasbeni sceni, se je januarja srečal z Abrahamom. Letos je torej zanj leto okroglih števil, in kot kaže, tudi uspešnih novih skladb. Pesem Narod moj je

v enem mesecu na Youtubeu zbrala že 11.000 ogledov, besedilo zanjo pa je napisala nekdanja evropska komisarka Violeta Bulc. Objavila jo je na spletu, Lucas jo je opazil in Bulčeva prosila, da jo lahko uglasbi. Kakšen je bil njen odgovor, lahko sklepate iz rezultata, ki je na ogled na Lucasovem kanalu. Izsek iz besedila pesmi, ki nagovarja narodovo zavest, objavljamo tudi v Odsevu, Samuelu Lucasu pa ob vseh jubilejih iskreno čestitamo. **(tb, foto: Sammy Lucas FB)**

*Verjel boš spet v drhtenje zemlje,
v opojnost sreče, resnice tvojega morja.
Ne boš več dvomil, dvignjen pel boš,
da sliši vsak, kje si doma.*

*Takrat se nova zgodba spiše,
brez sikanja goljufivih fraz.
Takrat boš našel svoje stihe,
povežejo te z narodi sveta.*

*Spomni se pomladi, žvrgolenja.
Spomni radosti, ki ustvarjanje ga da.
Spomni se ljubezni, bujnega življenja,
dotika pesmi, resnic v nedrjih sveta.*

(odlomke besedila iz pesmi Narod moj)

Tudi strelci v primežu protikoronskih ukrepov

Te dni bi morali poročati o dosežkih Strelskega društva Trzin ob koncu sezone 2020/21 z zračnim orožjem, dejansko pa se sezona ni niti začela. Vseskozi smo bili priče omejitvam zaradi covid-19, tekmovanja so odpovedovali drugo za drugim, državna liga je bila prestavljena, strelišča pa so bila v večini zaprta.

Strelsko društvo Trzin je v teh težkih časih vseeno delovalo, saj smo na podlagi prejšnjih rezultatov nekaterih tekmovalcev dosegli raven, ki je te tekmovalce uvrščal med izjeme za nemoteno treniranje. V preteklih dveh letih smo z uspehi na evropskih prvenstvih dosegli tri kategorizacije perspektivnega razreda, poleg njih pa v društvu trenira še pet reprezentantov. Žal so lahko redno trenirali le člani, a treniranje je bilo vse prej kot prijetno, saj so se zastavljeni cilji z vsako odpovedjo tekmovanja odmikali, tempiranje forme za končni cilj pa je skoraj nemogoče doseči.

Vsa domača in mednarodna tekmovanja so bila odpovedana. Na srečo je Strelska zveza Slovenije v Postojni organizirala reprezentančne mehurčke, kjer smo z reprezentanti lahko opravili priprave in nam je uspelo izpeljati nekaj kriterijskih tekmovanj. A to je daleč od prijetne slike, kakršna bi morala biti in kakršna naj bi bila videti trenažni proces in napredek tekmovalcev.

V prirejenem sistemu državne lige nam je uspelo opraviti dva kroga državne lige, kjer tako s puško kot s pištolo nastopamo

v najvišji kategoriji. V disciplini s puško smo suvereno dvakrat zmagali, medtem ko smo v disciplini s pištolo z nekaj smole dvakrat izgubili. V mladinski ligi s puško ekipno trenutno premočno vodimo, na vodečih položajih imamo tudi mladince in mladinke.

Kaj sledi? Močno upamo, da bo prestavljeno evropsko prvenstvo, ki bi letos moralo biti

na Finskem, vendarle uspešno organizirano konec maja v hrvaškem Osijeku. V načrtih imamo štiri reprezentančne nastope in upamo, da bomo o uspehih poročali v prihodnjih številkah Odseva.

Damijan Klopčič, glavni trener Strelskega društva Trzin

Nasilje v družini

Nasilje v družini, v veliki večini nad ženskami, je splošna težava naše družbe. Vse premalo se zavedamo, da je vsako nasilje kršitev temeljnih človekovih pravic: pravice do življenja, človekovega dostojanstva, zaščite pred telesnimi in duševnimi poškodbami, zato smo za preprečevanje nasilja odgovorni prav vsi. Še posebno pomembno je, da žrtve nasilja ne molčijo, ampak se povzročitelju nasilja postavijo po robu.

Temeljni nameni Zakona o preprečevanju nasilja v družini so preprečevanje nasilja v družini, zaščita žrtev in pomoč žrtvam tovrstnega nasilja. Zakon o preprečevanju nasilja v družini opredeljuje nasilje v družini, hkrati pa določa postopke obravnave nasilja, naloge različnih organov in organizacij ter ukrepe in storitve za zaščito žrtev. Organi in organizacije smo dolžni primere nasilja obravnavati prednostno in storiti vse za zaščito žrtve. Ukrepi so odvisni od stopnje ogroženosti žrtve.

Na domžalskem **Centru za socialno delo** Osrednja Slovenija – vzhod opazamo več obravnav na področju nasilja v družini. Ob tem zaznavamo, da je nasilje v družinah še vedno prikrito, zato je pomembno, da tako ustanove kot vsak posameznik namenijo pozornost temu pojavu. Centri za socialno delo zagovarjamo ničelno toleranco do nasilja.

V prvem valu epidemije ni bilo večjega porasta prijav nasilja, kar pa ne pomeni, da je bilo nasilja manj. Morda je lahko razlog tudi v tem, da žrtev zaradi stalne prisotnosti nasilneža sama ni mogla poklicati pomoči. Nasilje v družini pomeni dalj časa trajajoče nasilje, ki se stopnjuje, zato ga je treba zaustaviti.

Število prijav nasilja od jeseni dalje pa kaže na porast nasilja v družinah.

Žrtve nasilja se na center za socialno delo obračajo, ko se zaradi nasilja znajdejo v stiski in želijo pridobiti informacije, kam se še lahko obrnejo po pomoč, kako se lahko zaščitijo, komu lahko nasilje prijavijo in podobno. Pomagamo jim tako, da jih najprej dobro informiramo, naredimo varnostni načrt, načrt pomoči, jim ponudimo podporo in pomoč pri nadaljnjih korakih. Žrtev nasilja seznanimo z možnostmi, katere oblike pomoči lahko prejme za svojo zaščito.

Žrtve napotimo v različne programe pomoči. Na centru se jim ponudi strokovna pomoč v okviru socialnovarstvenih storitev in javnih pooblastil, zunaj CSD pa v veliki meri pomoč in tudi varno zatočišče dajejo nevladne organizacije (SOS, DNK ...). Predstavimo jim tudi možnost umika v varno okolje (krizni center, varna hiša, materinski domovi ...). Ena od oblik pomoči žrtvi je izrek prepovedi približevanja, ki ga izreče najprej policija in se lahko na predlog žrtve tudi podaljša. V takšnem primeru takojšnji umik v varno okolje ni nujen, temveč lahko žrtev ostane doma.

Center je v zadnjem obdobju pomagal več ženskam z otroki pri namestitvi v varno okolje, ni pa to zelo pogost pojav. Žrtve si največkrat poiščejo namestitve v svoji socialni mreži.

Nasilje v družini se največkrat dogaja za štirimi stenami in vedno bo obstajal odstotek žrtev, ki pomoči ne bodo poiskale. Posledično jim CSD ne more ponuditi pomoči, saj za nasilje ne vemo. Ob tem je treba poudariti, kako je pomembna družbena ničelna toleranca do nasilja in kako pomembno je za žrtev, da pride do pomoči.

Druge osebe, ki opazujejo nasilje od daleč, le izjemoma prijavijo nasilje na CSD. V večini primerov žrtve same prijavijo nasilje bodisi na CSD bodisi na policijsko postajo. Nasilje je lahko tudi zelo prikrito, skrito zunanjemu svetu, zato ga je v takšnih primerih težko prepoznati oziroma odkriti, dokler žrtev ne spregovori sama. Ta pa o nasilju dostikrat ne spregovori, saj jo je lahko sram, nima moči, nima podporne mreže v okolju, ima občutek krivde, se povzročitelja zelo boji ...

Vsako nasilje je nedopustno in nasilje v družini je kaznivo dejanje, zato je pomembna prijava nasilja v družini, pomembno je, da žrtev prepozna nasilno vedenje (da ga ne zmanjšuje ali opravičuje). Zato žrtvam razložimo tudi, kako poteka krog nasilja, usmerjamo jih v svetovanje, ki jim pomagajo, da si povrnejo lastno moč (opolnomočenje).

Foto: Tjaša Jankovič

Žrtev ima pravico tudi do spremljevalke/spremljevalca, ki jo spremlja pri postopkih, ji daje psihično oporo in ji pomaga pri zaščiti njene integritete ter pri iskanju rešitev.

Strokovni delavki: Renata Baras, Nataša Keršič

Sporočilo žrtvi nasilja

Ne krivi sebe! Imaš pravico živeti brez nasilja in strahu. Ne pozabi: nisi sama! Raziskave kažejo, da ena od štirih žensk živi v zlorabljaljočem odnosu. To se dogaja ženskam vseh starosti, vseh družbenih slojev, vseh ver, vseh izobrazbenih stopenj, z otroki ali brez njih.

Nisi ti kriva! Nisi ti odgovorna za nasilje. Nasilnež ima možnost, da izbere druge načine obnašanja, na primer da odide, dokler je še miren.

Nasilnega obnašanja ne moreš spremeniti! Verjetno si že opazila, da vse, kar počneš, da bi pomirila povzročitelja nasilja, ne pomaga – še naprej je nasilen. Edini način, da se nasilnež spremeni, je, da sam spozna, da ima težavo, in da si poišče pomoč.

Zanemarjanje nasilja je nevarno! Nasilje se redko zgodi le enkrat. Pogosto postaja hujše in resnejše, čim dlje traja. Nasilneži kljub svojemu obnašanju ob grožnji, da jih bo ženska zapustila, obljublajo, da ne bodo več nasilni, da bodo prenehali in podobno. Ženskam se včasih smilijo, zato privolijo, da bodo ostale. Izkušnje kažejo, da so izboljšave v obnašanju nasilneža kratkega roka – nasilje se ponovi.

Prebij tišino – ne ostani izolirana! Nimaš se česa sramovati. Ne delaj iz nasilja skrivnosti. Poišči pomoč osebe, ki ji zaupaš, ali se obrni na organizacije in društva za pomoč žrtvam nasilja. Ne trpi v samoti, kajti na voljo ti je zunanja pomoč!

Obstaja tudi življenje po nasilnem odnosu! Čeprav se zdi nov začetek zelo težak, prinaša številne prednosti. Veliko žensk ugotovi, da je življenje brez nasilneža veliko lepše, saj spoznajo, da stvari, ki jim jih je govoril nasilnež (da so neumne, grde, nespodobne ...), niso resnične.

Finančna pomoč v primeru socialne in materialne ogroženosti

V primeru socialne in materialne ogroženosti lahko na centru za socialno delo uveljavljate naslednje pravice iz javnih sredstev:

1. denarno socialno pomoč,
2. izredno denarno socialno pomoč,
3. izredno denarno socialno pomoč kot pomoč pri kritju stroškov pogreba (pogrebna),
4. enkratno izredno denarno socialno pomoč po smrti družinskega člana (posmrtnina),
5. varstveni dodatek.

Denarna socialna pomoč (DSP)

Namenjena je zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Uveljavite jo lahko, če dohodek na osebo ne dosega meje dohodkov, ki je zakonsko predpisana, in so hkrati izpolnjeni tudi drugi pogoji. Trenutno osnovni minimalni dohodek za samsko osebo znaša 402,18 evra.

Denarno socialno pomoč lahko pridobite, če bivate v Republiki Sloveniji (RS) in ste:

- državljan RS s stalnim prebivališčem v RS,
- tujec z dovoljenjem za stalno prebivanje in s stalnim prebivališčem v RS,
- oseba, ki lahko uveljavlja denarno socialno pomoč in varstveni dodatek na podlagi mednarodnih aktov, ki obvezujejo RS;

hkrati pa nimate dovolj sredstev za preživetje, nimate premoženja in prihrankov, ki bi vam omogočali preživetje, si ne morete sami zagotoviti preživetja z delom, pravicami iz dela ali zavarovanjem, dohodki iz premoženja in iz drugih virov.

Višina denarne socialne pomoči je odvisna od višine dohodkov, števila družinskih članov, premoženja, prihrankov.

V primeru upravičenosti oziroma izpolnjevanja pogojev za DSP ste upravičeni tudi do dodatnega zdravstvenega zavarovanja in osnovnega dodatnega zavarovanja. Predlagamo vam, da v primeru, če nimate sklenjenega dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja pri kateri od zavarovalnic, tega sklenete. Če vam bo z odločbo CSD priznana pravica za dodatno zdravstveno zavarovanje, vam bo zavarovalna polica pri zavarovalnici v takem primeru mirovala (premij vam ne bo treba plačevati), v primeru izgube te pravice pa ne bo veljala trimesečna čakalna doba.

Kontaktne številke za pomoč žrtvam

113 – POLICIJA

112 – Nujna medicinska pomoč

01/724 63 70 – Center za socialno delo OSV, enota Domžale (gpcsd.domza@gov.si)

080 11 55 – SOS-telefon za žrtve nasilja (24 ur na dan). Področje dela: svetovanje za žrtve nasilja v medosebnih odnosih (nasilje v družini, spolno nasilje, spolne zlorabe), spletno svetovanje, svetovanje po e-pošti

01/434 48 22 – Društvo za nenasilno komunikacijo Ljubljana

01/431 33 41 – Združenje proti spolnemu zlorabljanju

031 233 211 – Krizni center za ženske in otroke, žrtve nasilja (Društvo Ženska svetovalnica Ljubljana)

031 776 102, 02/ 250 66 30 – Krizni center za odrasle žrtve nasilja Maribor

040 303 669 – Krizni center za žrtve nasilja (CSD Piran)

040 508 785 – Študijsko raziskovalni center za družino (ŠRCD). Področje dela: družinska psihoterapija in svetovanje;

040 820 899 – Izpostava Radomlje

Za pridobitev pravice do osnovnega zdravstvenega zavarovanja ni potreben status brezposelne osebe na Zavodu za zaposlovanje (ZRSZ)

Izredna denarna socialna pomoč

Izredna denarna socialna pomoč je namenjena kritju izrednih stroškov, ki so vezani na osnovno preživetje in jih z lastnim dohodkom ali lastnim dohodkom družine ni mogoče pokriti. Namenjena je tudi v primeru, če se oseba ali družina iz razlogov, na katere ni imela vpliva, znajde v položaju materialne ogroženosti. Po prejetju izredne denarne socialne pomoči ste dolžni v 45 dneh po prejetju pomoči oziroma najpozneje ob vložitvi nove vloge predložiti dokazilo o namenski porabi. Pomoč je treba porabiti v 30 dneh od prejema, v nasprotnem ne morete uveljaviti nove izredne denarne socialne pomoči 14 mesecev po mesecu prejema pomoči.

Pogrebna

Uveljavlja jo lahko družinski član umrlega, ki je poskrbel za pogreb v Republiki Sloveniji (račun se mora glasiti na vlagateljovo ime), in sicer zakonec oziroma oseba, s katero je umrl živel v zunajzakonski skupnosti ali registrirani istospolni partnerski skupnosti, otroci in pastorki, starši oziroma oseba, s katero eden izmed staršev živi v zakonski zvezi, zunajzakonski skupnosti ali registrirani istospolni partnerski skupnosti, bratje ali sestre, nečaki ali nečakinje ter vnuki ali vnukinje pokojne osebe.

Dohodek vlagatelja ali skupni lastni dohodek družinskih članov (premoženje se ne ugotavlja) ne sme presegati višine 617 evrov za samsko osebo oziroma 925 evrov za družino.

Do pogrebne je vlagatelj lahko upravičen samo za stroške pogreba v Republiki Sloveniji oziroma za stroške, ki so nastali v Republiki Sloveniji.

Znesek pogrebne, ki se dodeli, je v višini pogrebnih stroškov, vendar največ do 804,36 evra.

Posmrtnina

Uveljavljajo jo lahko iste osebe kot pravico do pogrebne. Posebni pogoji, ki morajo biti še izpolnjeni:

- vlagatelj je na dan smrti pokojnika upravičen do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka ali
- dohodek vlagatelja ali skupni lastni dohodek družinskih članov (premoženje se ne ugotavlja, prav tako se ne upoštevajo denarna socialna pomoč, varstveni dodatek, otroški dodatek in državna štipendija) ne presega zakonsko določenega cenzusa.

Varstveni dodatek

Upravičenci so osebe, ki so trajno nezaposljive z odločbo ZRSZ-a, ki so trajno nezmožne za delo z odločbo ZPIZ-a, imajo status invalida po zakonu, ki ureja varstvo duševno in telesno prizadetih oseb, in/ali izpolnjujejo starostni pogoj 63 let za ženske in 65 let za moške ter izpolnjujejo premoženjske in dohodkovne pogoje. V postopku ugotavljanja upravičenosti do varstvenega dodatka se kot oseba, ki je trajno nezmožna za delo, šteje oseba, ki:

- ima status invalida I. kategorije (odločba pristojne komisije),
- je invalidsko upokojena,
- ima status invalida po zakonu, ki ureja varstvo duševno in telesno prizadetih oseb, ali
- ima mnenje invalidskih komisij Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Vsi obrazci vlog so dostopni na spletni strani <https://www.gov.si/teme/denarna-socialna-pomoc/> ter v pritličju Centra za socialno delo v Masljevi ulici 3, Domžale. Za več informacij pokličite na tel. (01) 724 63 70 ali pošljite elektronsko sporočilo na naslov gpcsd.domza@gov.si.

Dražen Logar, univ. dipl. soc. del.

Vaje za krepitev vida

Oči so ogledalo jeter

Pomlad je čas organa jeter, ki jim vlada element lesa. V družino lesa poleg jeter spadajo žolčnik in naše živčevje, na obrazu pa se element lesa kaže v spodnji čeljusti in očeh. Spomladi je zato priporočljivo, da pozornost namenimo tudi zdravju oči in krepitvi vida.

Pogosto rečemo, da nam gre nekdo na jetra, nas dela živčne ali da ga ne moremo videti. S tem želimo povedati, da čutimo jezo. Jeza je čustvo, ki ga nosimo v jetrih in spada v leseno družino. Kadar smo jezni, tudi stiskamo zobe in obremenjujemo čeljustni sklep. Jeza je povezana z nepotrpežljivostjo, razdražljivostjo, nervozo, nestrpnostjo in tudi agresijo. Vsa ta čustva jeter vplivajo na zdravje naših jeter, žolčnika, živčnega sistema in pa oči. Ob hudi jezi rečemo, da se osebi zamegli pogled. Dolgotrajno občutenje jeze tako slabo vpliva tudi na zdravje oči.

Neuravnovešena jetrna energija se lahko kaže tako v čutenju jeze, razdražljivosti, nervoze kakor v težavah z živci ali očmi oziroma vidom. Velja tudi nasprotno – težave z živci, očmi ali vidom lahko kažejo na težave v delovanju jeter.

Pogosto se zgodi, da se začnemo vrteti v začaranem krogu – naša jetrna energija je neuravnovešena, zato občutimo več jeze, smo bolj razdražljivi in nestrpni, kar spet šibi jetrno energijo in jo spravlja iz ravnovesja. To slabo vpliva na zdravje naših oči in slabi naš vid. To lahko pomeni tudi, da naš pogled na svet postane bolj zaprt, zamegljen, da ne vidimo več jasne slike – to nas znova vodi v občutenje razdraženosti, nervoze in jeze in naša jetra so vse bolj šibka. Ta začarani krog lahko prekinemo, če se za to zavestno odločimo.

Kar koli bomo naredili, na katerem koli koncu tega začaranega kroga bomo zgrabili in izvedli spremembo, bo pozitivno vplivalo na celoten krog. Sprožil se bo pozitivni začarani krog, kot rada rečem, kadar spiralo obrnemo v pozitivno smer.

Za začetek lahko pomasiramo čeljustni sklep in ga sprostimo. Ko začnemo zehati, to pomeni, da se je naš živčni sistem začel sproščati in da smo na pravi poti obračanja spirale v pozitivno smer.

Jetrna čustva lahko umirjamo z meditacijo, vadbo joge ali sprehodom po zelenem gozdu. Neprijetna in škodljiva čustva nadomestimo z vrlinami prijaznosti, dobrote, dobrohotnosti, potrpežljivosti.

Priporočljivo je tudi, da pomirimo svoje oči in okrepiamo vid.

Danes z vami delim vaje za krepitev vida:

1. Segrejemo dlani z drgnjenjem dlani ob dlan. Tople dlani položimo na oči in dovolimo, da toplota iz točke na sredini dlani prijetno segreje naše oči in jih nahrani.
2. Kazalec desne roke položimo na konico nosu. Pogledamo v konico iztegnjenega prsta. Ves čas izvajanja vaje nepremično gledamo v konico prsta.
3. Z vdihom kazalec počasi odmikamo približno 20 centimetrov stran. Z izdihom prst približamo konici nosu.
4. Z vdihom kazalec znova počasi odmikamo približno 20 centimetrov naravnost naprej. Z izdihom prst potuje v levo in z

5. vdihom znova proti sredini. Z izdihom prst približamo konici nosu.
5. Z vdihom kazalec znova počasi odmikamo približno 20 centimetrov naravnost naprej. Z izdihom prst potuje v desno in z vdihom znova proti sredini. Z izdihom prst približamo konici nosu.
6. Z vdihom kazalec znova počasi odmikamo približno 20 centimetrov naravnost naprej. Z izdihom prst potuje navzgor in z vdihom znova proti sredini. Z izdihom prst približamo konici nosu.
7. Z vdihom kazalec znova počasi odmikamo približno 20 centimetrov naravnost naprej. Z izdihom prst potuje navzdol in z vdihom znova proti sredini. Z izdihom prst približamo konici nosu.
8. Z vdihom kazalec znova počasi odmikamo približno 20 centimetrov naravnost naprej. Ob tem ostro gledamo v konico prsta in ne trenemo z očmi. Dihamo v svojem ritmu. Počakamo, da pride solza. To je najučinkovitejša vaja za razstrupljanje jeter.
9. Nato z izdihom prst znova približamo konici nosu. Zapremo oči.
10. Segrejemo dlani z drgnjenjem dlani ob dlan. Tople dlani položimo na oči in pogledamo v temo. To bo močno sprostito in pomirilo naše oči.

Želim vam jasen in oster vid, ki naj vam prinese prijazen pogled na življenje!

Mag. Mojca Tavčar, dao vaditeljica in učiteljica hatha joge

Društvo Pot srca vabi na spletne vadbe!

Dobrodošli na vadbi, kjer boste prisluhnili svojemu telesu, prebudili stik s sabo, svojim telesom, dušo in umom. Telo boste sprostili in napolnili s pozitivno energijo, dušo boste napolnili s svetlobo in ljubeznijo, svoj um pa boste nežno umirili in zbistrili.

SPLETNE VADBE:

- Joga za dobro počutje – spletna vadba
- Šola Belih tigric – Prebuditev in nega ženske energije
- Joga & Nega ženske energije – brezplačna vadba z Mojco

RAZSTRUPLJEVALNI IZZIV – PRIJAVE DO 25. aprila!

- 9 dnevni Detox izziv z Aloe vero Clean9

Prijave in informacije: tel. št. 041 821 401, e-naslov drustvopotsrca@gmail.com, www.potsrca.si; za tekoče informacije o vadbah in delavnicah spremljajte spletno stran www.potsrca.si ali Facebookovo stran Društvo Pot srca ali pa se prijavite na naše e-novice.

Vaje za krepitev kolen

Skakalno koleno

Tokrat se posvečam poškodbi patelarni tendonitis ali bolj preprosto skakalnemu kolenu. To je bolečina v kolenih, ki jo čutimo pod pogačico, boli na otip in pri obremenjevanju sprednjih stegenskih mišic. Bolečine lahko nastanejo zaradi prevelikih obremenitev kolen, najsi bodo to akutne ali pa kronične obremenitve (o tem smo pisali v marčevskem Odsevu), kot so ponavljajoči se skoki, spremembe smeri, tek in podobno. Strokovnjaki opisujejo naslednja tveganja za nastanek skakalnega kolena:

- moški spol,
- večji obseg pasu,
- skrajšanje zadnjih stegenskih mišic,
- skrajšanje sprednjih stegenskih mišic,
- manjša dorsifleksija (upogib) v skočnem sklepu,
- slaba tehnika doskoka,
- dobra skakalna sposobnost,
- odvečno obremenjevanje.

Kot vidimo zgoraj, lahko na skoraj vse našete dejavnike tveganja vplivamo, še preden pride do poškodbe, kadar pa tega ne upoštevamo, poškodba hitreje nastane.

Ni nujno, da ste vrhunski športnik, lahko se na primer samo odločite, da boste vsak dan poskusili teči. Ta nenadna sprememba obremenitve vašega kolena lahko povzroči poškodbo v tetivah. Kaj v tem primeru storiti?

Najprej za nekaj časa prenehajte z dejavnostjo, ki povzroča bolečine, ali pa se ji poskusite v veliki meri izogibati. Nato lahko začnete izvajati vaje, ki jih navajam v nadaljevanju.

Dokazano najboljša metoda zmanjševanja tendonitisa in tendinopatij je ekscentrično in statično obremenjevanje prizadetih struktur. Verjetno se sprašujete, kaj to sploh pomeni. Ekscentrika je vrsta mišičnega naprežanja, ko se mišični pripoji oddaljujejo – mišica se razteza pod nekim naporom. Nasprotno od ekscentrike je koncentrika, kar pomeni, da se mišični pripoji ob naprežanju zblížujejo. Kot primer lahko vzamemo počep, ko se spuščamo v čep, se naša vlakna naprezajo ekscentrično, ko vstajamo, pa koncentrično. Za zmanjšanje bolečin pride torej v poštev ekscentrika. Kako bomo potem zmanjšali obremenitev koncentričnega dela? Preprosto, lahko si pomagamo z zgornjim delom telesa – se nekje primemo in si pomagamo vstati ali pa z drugo nogo, če to delamo enonožno.

Pri vseh spodaj naštetih vajah mora biti ekscentričen del poudarjen (spuščamo se počasi), koncentričen del pa kontroliran (ne prehitro in ne prepočasi). Na začetku vaj lahko do neke mere še čutimo bolečine, proti koncu serije pa lahko občutimo nekakšno sprostitvev oziroma zmanjšanje bolečin.

**Anže Kosmač, mag. kin.,
specialist vadbe za zdravje**

1. vaja – izteg kolena sede z zadrževanjem v končnem položaju, 2 seriji po 4 ponovitve (vsako držimo 45 sekund)

3. vaja – raztezanje zadnjih stegenskih mišic, 4 serije po 30 sekund na nogo

2. vaja – počep na stol (dol počasi, gor s pomočjo rok)/ počep na stol na eni nogi (dol na eni nogi, gor na obeh nogah), 3 serije po 15 ponovitev/10 ponovitev na nogo

4. vaja – raztezanje sprednjih stegenskih mišic, 4 serije po 30 sekund na nogo

Viri:

- Rio, E., Kidgell, D., Purdam, C., Gaida, J., Moseley, G. L., Pearce, A. J., & Cook, J. (2015). Isometric exercise induces analgesia and reduces inhibition in patellar tendonopathy. *British journal of sports medicine*, 49(19), 1277–1283.
- Rudavsky, A., & Cook, J. (2014). Physiotherapy management of patellar tendonopathy (jumper's knee). *Journal of physiotherapy*, 60(3), 122–129.

Sončno radodarni začetek pomladi

Novi koronski val in velikonočno zaklepanje države – in že smo sredi meteorološke pomladi! Astronomska kot vedno »zamuja« okrog tri tedne. Ne glede na to, ali poslušate vremenoslovce ali gledate na koledar – o vremenu se je vedno treba prepričati tudi tako, da pogledamo skozi okno.

Enako delam trenutno tudi sam, koledar kaže povelikonočni terek, zunaj pa je sneg! In to ne simbolične količine, v prestolnici ga je padlo kar 15 centimetrov; enaka količina padavin bi nam pozimi dala skoraj enkrat večjo višino snežne odeje. Topla tla in moker sneg so pač povzročili slabši izkupiček. Bolj skrbi drugo – to je slana, posledično pa pozeba. Spomladanski sneg (pravijo mu tudi beraški, na Gorenjskem pa kajžarski gnoj) hitro skopni, mraz pa je bolj počasne sorte in vztraja lahko več dni, to je juter. Sadjarska sezona se niti še ni dobro začela, pa pridelovalci že trepetajo za letošnji pridelek. Po drugi strani so prav vremenska nihanja, ki smo jim priče v zadnjih mesecih, posledica podnebnih sprememb, ki pa jih nekateri še vedno zanikajo.

Očitno po novem prehodno obdobje ne pomeni tega, da imamo opravek s postopnim prehodom letnih časov, temveč je prehod skupke več nihanj, bodisi temperaturnih, padavinskih ali pa obojih. Zadnji dan prejšnjega meseca smo izmerili najvišjo dnevno temperaturo zraka in prvi topli dan letošnjega leta (dan, ko ta temperatura preseže 25 stopinj Celzija), niti teden dni pozneje pa obilje snega vse do nižin in še dlje – nekaj snežink je občasno prineslo tudi na slovensko obalo! Nič čudnega, ko pa je zračna masa, ki je to povzročila, začela svoje višinsko popotovanje severno od Islandije in se »spustila« k nam v pičlih dveh dneh! Sicer pa je letošnji sušec upravičil svoje ljudsko ime. Bil je »primerno« suh, le malo toplejši od dolgoletnega povprečja, zato pa pošteno osončen. V Ljubljani so imeli kar polovico več sončnih ur, kot jih prejmejo v povprečju, torej se za marčevsko sonce niti Trzinci ne bi smeli pritoževati. Morda je pri nas ob pogledu navzgor res veliko sonca, tega pa hitro zmanjka, če gledamo na tla. Dejstvo je, da je naš kraj umazan, ponekod že prav zasvinjan, kot ni bil še nikoli!

Čistilna akcija in podobne dejavnosti tistih, ki praviloma ne smetijo, zato pa toliko bolj pridno pobirajo smeti, ne pomagajo prav nič, dokler ne bo istovrstne »akcije« tudi v naših glavah. Tega pa seveda ne moremo storiti čez noč, saj smo Slovenci za nekatere stvari hočeš nočeš trdodučneži. Vreme je drugačne narave, imamo pa ljudje to srečo, da mu lahko jemljemo mero. Sušca sneg je kmeta kreg, pravi eden od pregovorov, zato je kar prav, da je bila količina padavin minuli mesec močno pod dolgoletnim povprečjem. Največ jih je padlo prav v osrednji Sloveniji (tukaj smo tudi mi, mar ne?), pa še tam le dve tretjini dolgoletnega povprečja (Trzin 45, Ljubljana 56 mm). Precej manj od pričakovanih so jih prejeli na vzhodu v Pomurju in Podravju, na jugovzhodnem delu ter na severu na Gorenjskem, Zgornjesavskem,

Letošnjo zimo so dosegli snežni plazovi dno doline tudi v zatrepu Kamniške Bistrice, natančneje v Koncu; plazovino, ki je prekrita s prstjo, ostanki dreva, kamni in še čim, bomo lahko opazovali še vso pomlad.

Bovškem in Koroškem. Količina padavin se je na teh območjih gibala med 13 in 30 mm. Poleg tega voda s tal že živahno izhlapeva, zato smo po vsej Sloveniji, z izjemo našega, osrednjega dela v marcu že zaznali mesečni vodni primanjkljaj.

Zadnji marčevski konec tedna smo premaknili ure na poletni čas; prvič so jih s 30. aprila na 1. maj leta 1916. Za opazovalce vremena to še zdaleč ni nepomembno, saj morajo ob tem glavne dnevne meritve zamakniti za eno uro. Ti termini ostajajo po sončni uri enaki, po naši pa se torej zamaknejo za uro in so ob 8.,14. in 20. uri. Dnevnim vplivom se ne morejo izogniti niti sodobne merilne naprave. Ste morebiti že opazili, da je katera od samodejnih meteoroloških postaj izmerila sneg, čeprav ga v resnici ni bilo? Meritve višine snežne odeje opravljajo z laserskimi merilniki, ki merijo razdaljo do snegomerne plošče. V času, ko je ta »gola«, se na večini tovrstnih postaj vsakodnevno pojavljajo spremembe v višini snežne odeje velikostnega razreda do 0,5 centimetra. Tak dnevni hod je posledica termičnega raztezanja plošče. Kadar so dnevni hodi temperatur veliki (marca smo imeli v Trzinu kar tri dni, ko je temperaturni hod presegel 20 stopinj Celzija!), se snegomerna plošča zaradi zamrznjenih tal dvigne za centimeter. Težava je še bolj izrazita v zimskih mesecih, ko se v primeru zelo vlažnih tal in negativnih temperatur pojavlja navidezna višina snega celo do nekaj centimetrov. Sicer pa verjamemo, da smo bili v začetku tega meseca priče zadnjemu snegu letošnje zime.

Besedilo in foto: Miha Pavšek

VREMENSKA POSTAJA OŠ TRZIN (marec 2021)			
Kazalec	Podatek	Datum/Niz	Ura/Obdobje
Povprečna temperatura zraka (°C)	5,9	1.–31. 3.	mesec
Najvišja temperatura zraka (°C)	25,6	31. 3.	16.24
Najnižja temperatura zraka (°C)	-4,7	7. 3.	6.35
Največja dnevna T amplituda (razlika maks./min. T, v °C)	21,3 (25,6/4,3)	31. 3.	0.00–24.00
Število dni s padavinami $\geq 0,2$ / ≥ 2 / ≥ 20 mm)	6 / 3 / 1	1.–31. 3.	mesec
Št. toplih / hladnih / ledenih dni (maks. T zraka ≥ 25 °C / min. / maks. T zraka ≤ 0 °C)	1 / 17 / 0	1.–31. 3.	mesec
Največja dnevna količina padavin (mm)	28,2	14. 3.	0.00–24.00
Mesečna količina padavin (mm/h)	45,0	1.–31. 3.	mesec
Količina padavin v letu 2021	208	1.1.–31. 3.	trimesečje
Najvišja hitrost vetra (km/h) / smer	37,0 / JJV	8. 3.	16.42

Vir: Vremenska postaja OŠ Trzin (CZ Trzin); <http://trzin.zevs.si> (meni Statistika/Letni in mesečni povzetki/03-21)

Kateri del regrata je najzdravilnejši?

Ta teden so v šoli imeli za domačo nalogo izmisliti si uganko o neki rastlini. Tinina uganka se je glasila takole: »Rumeno kima na zelenem polju, ko odcveti, ostanejo le lučke.«

Kaj je to?

Njegovo domače ime se glasi *mleč*, *smolička*, *solatnik* in *žoltenica*. Vsa imena izražajo njegove raznovrstne lastnosti. *Mleček*, ki ga opazimo predvsem na odtrganih steblih, vsebuje taraksacin, grenko spojino, ki je odgovorna za razstrupljanje jeter in močno pospešuje izločanje žolča. Od tod tudi ime *žoltenica*, ki so mu ga dali že davno, preden so prvič izolirali taraksacin in v laboratoriju pokazali, kako deluje.

Ime *smolička* se očitno razkrije na plastični posodi, v katero smo nabrali njegove cvetove za današnji recept. Še ko smo posodo pomili, so se na njej poznali smolnati madeži. Ta smolnati mleček se uporablja za odstranjevanje bradavic. Čeprav ni tako učinkovit kot mleček figovih listov ali krvavega mlečnika, ne sme priti v oči.

Če se le ozrete po naravi v tem letnem času, boste na zelenih trzin-skih poljih videli polno regrata. To je tipična razstrupljevalna rastlina, kar ne pomeni le, da je primerna za spomladanske krepčilne kure, ampak opiše tudi način, kako se rastlina obnaša do tal, v katerih raste. Če regrat raste na tleh, polnih težkih kovin, potem tudi sam vsebuje veliko težkih kovin. V sebi kopiči toksine in vsakršno nesnago, ki jo ima na voljo v prsti. Zato je zelo pomembno, da ga nabiramo daleč od prometnic in daleč od koruznih polj. Če pa regrat raste na zdravih tleh, je nenavadno koristna rastlina.

Številni od vas iz regrata gotovo naredite *solato*. Preprosto, hitro je nabrana in s krompirjem in ocvirki je lahko že samostojen obrok. Zadnje čase pa vse več pozornosti namenjamo tudi drugim delom regrata in ga nabiramo v vseh letnih časih. Zdaj ko cveti, lahko vsak v svoji kuhinji porabi njegove popke in cvetove. Zdravilne učinkovine, ki so v cvetovih bolj izdatne kot v listih in korenini, so flavonoidi. Flavonoidi pogosto nastopajo v rumenih rastlinah, čeprav so v manjši meri prisotni v vseh rastlinah na svetu. Ti delujejo na različne načine, veliko jih je antioksidantov, ki varujejo celične membrane pred poškodbami in DNK pred nepopravljivimi napakami. Na ravni telesa pa delujejo tako, da zmanjša vnetja v črevesju in srčno-žilnem sistemu.

Regrat je tudi idealen diuretik, saj vsebuje veliko kalija in spojine, ki pospešujejo tvorbo urina. Zato je pomembno, da pri razstrupljevalnih kurah z regratom nadomeščamo v telo veliko veliko tekočine. Kadar me vprašajo, kateri del regrata je najzdravilnejši, je moj odgovor najprej vprašanje: zdravilen za kaj? V katerem letnem času? Za kakšne težave? Kako kakovostno so učinkovine ohranjene pri predelavi zelišča? ... Res je, da po svoji zdravilnosti izstopa korenina, a če bi v tem letnem času nabirali korenine, ne bi imeli največ od njih. Zdaj

vsebujejo veliko manj učinkovin kot v zimskem času, ko je večina snovi spravljena v njih. Korenina regrata je najzdravilnejša pred cvetenjem. Vsak del regrata je zdravilen, le pomembno je, da ga izkoristimo takrat, ko je v sezoni.

Besedilo in foto: dr. Katja Rebolj, www.katjarebolj.com

Recept: Anja in Tina Rebolj

Recept: Beljakova rezina s cvetovi regrata

Sestavine:

- 250 g moke
- 150 g sladkorja
- 5 beljakov
- 50 ml olja
- 100 g grobo nasekljanih mandljev ali orehov
- 2 žlici kakava v prahu
- 1 pest osmukanih cvetov regrata

Postopek: Iz beljakov stepemo sneg in mu dodamo sladkor. Pre-sejemo moko in jo skupaj z oljem in oreščki dodamo snegu. Tretji-no mase damo v pekač, preostalo razdelimo na pol. Prvi polovici primešamo regrat in jo razporedimo enakomerno čez prvo plast. Preostali masi primešamo kakav in jo razporedimo po drugi plasti. Tako bomo dobili tri plasti – svetlo belo, regratovo rumeno in čokoladno. Damo v pečico in pečemo pri 180 stopinjah približno 20 minut. Dober tek!

Odstranjevanje lesne zarasti

Kako močno so se zarasli trzinski močvirni travniki, kaže posnetek, ki ga je že v januarju v objektiv ujel Peter Hudnik. Spomnimo, da se je Občina Trzin v sodelovanju z Zavodom za varstvo narave in partnerji lotila posega, s katerim ohranja mokrišča v njihovi prvotni funkciji. Mokrotni travniki z modro stožko, ki jih najdemo tudi v Mlakah, so eden najbolj ogroženih življenjskih okolij v Sloveniji. Ker v zadnjem obdobju niso bili v kmetijski rabi, so se začeli zaraščati in počasi izginjati. Namen sečnje je ponovna vzpostavitev primerne življenjskega prostora za redke in ogrožene vrste živali in rastlin, ki tu živijo. Sečnja in vzpostavitev travišč bo končana predvidoma do konca letošnjega poletja. Predvidena sta ročni posek dreves in grmovne zarasti ter strojno spravilo. Po končanih delih bodo dostopne poti urejene v prvotno stanje. Projekt Mala barja – Marja vključuje tudi postavitve interaktivne naravoslovne učne poti za otroke in odrasle v naslednjem letu. **(tb, foto: Peter Hudnik)**

Mlade gasilke Ema in Eva Nemec, Alja Kosirnik in Lara Pevec

Gasilstvo ni le gašenje požarov, je način življenja

V intervjuju predstavljamo štiri mlade in nadobudne gasilke: Emo in Evo Nemec, Aljo Kosirnik in Lara Pevec, ki skupaj osvajajo nagrade na gasilskih tekmovanjih. Dekleta kot ekipa skupaj tekmujejo že več let. Vse močno želijo pomagati ljudem okoli sebe. Gasilci so vedno prvi na kraju nesreče, vse »spustijo iz rok« in tečejo na pomoč, kar kaže na njihovo predanost. Dekleta so s svojim delom, znanjem in trudom dokazala, da so lahko v ponos našemu društvu, kraju in gasilstvu.

Kdaj ste se odločile, da se želite pridružiti prostovoljnemu gasilstvu?

Emu in Evi: Za sodelovanje v gasilskem krožku sva se odločili pred približno sedmimi leti, saj je tudi oče prostovoljni gasilec.

Lara: Sama se nikoli nisem ravno odločila za to. Nekoč sem k prostovoljnemu gasilcem pospremila svojega brata, ki je takrat izbiral, katerim krožkom se bo pridružil, in od takrat naprej sem kar ostala, ker mi je bilo tako všeč. Stara sem bila okoli devet let.

Alja: Tudi jaz sem se pridružila pri devetih letih.

Zakaj ste se odločile, da se pridružite gasilcem?

Emu in Evi: Zaradi dobre družbe in zanimanja za pomoč ljudem v nesreči oziroma stiski.

Lara: Bilo mi je zelo všeč opazovati starejše gasilce pri vajah, ki so jih opravljali, in takrat sem se odločila, da si tudi sama želim doseči to stopnjo znanja in veščin. Najbolj so me navdušili vozli.

Alja: Navdušili so me razna tekmovanja, družba mladih, povezanost med nami in dejstvo, da smo tekmovali kot ekipa.

Kako potekajo vaši treningi?

Vse: Treninge oziroma vaje imamo eno uro na teden, ob ponedeljkih, zdaj nam je to preprečila korona (smeh). Na vajah popravljamo napake s prejšnjih vaj, učimo se novih veščin. Na koncu vsakega leta pa imamo piknik, ko mentorji pripravijo različna tekmovanja in se igramo z vodo.

Katere funkcije ali vloge opravljate v skupini?

Lara: Odvisno od vaje in navodil. Pri vajah z vozli vsaka naredi en voz, pri vaji z vedrovko se vsaka postavi v različen položaj pri vedrovki in tako dalje.

Alja: Na tekmovanjih dobimo več različnih vaj in tako je vsaka postavljena na svoje mesto, ki pa je običajno določeno kar z žrebom.

Ste že kdaj imeli »resnično« vajo, torej da ste gasili prirejeni požar?

Vse: Ne, na vajah pa smo se učili postavljanja cevovodov, pravičnega vstopa v prostor med požarom, oblikovanja različnih curkov, ki jih uporabljamo pri gašenju. Skupaj z Andrejo Kosirnik smo se kot ekipa pripravljale na mednarodno tekmovanje na Hrvaškem, kjer smo morale uporabiti pridobljeno znanje.

Sestri Nemec v gasilski obleki

Ali imate treninge in kako potekajo v koronskem času?

Vse: Na žalost treningov ni, saj razen virtualnih teoretičnih kvizov drugih tekmovanj na žalost ne moremo izvajati. Vse tekmovanja zelo pogrešamo.

Ali z gasilskim društvom obiskujete tudi kakšna tekmovanja?

Vse: Seveda, poleg rednih vaj se udeležujemo različnih tekmovanj, od znanj, to so gasilski kvizi, do spretnostnih tekmovanj, kot sta tekmovanje desetine in gasilska orientacija. 13. aprila 2019 smo Eva, Ema in Alja dosegle drugo mesto na medobčinskem tekmovanju v gasilski orientaciji v Moravčah in se uvrstile na regijsko tekmovanje. To je bilo v Veliki Štangi 25. maja 2019. Mladinke Ema, Eva in Lara smo osvojile prvo mesto. Tako smo v društvo prvič dobili tudi prehodni pokal.

14. septembra 2019 je potekalo državno tekmovanje v gasilski orientaciji na Kopah. Na tekmovanju smo sodelovale Ema, Eva in Lara (Alja je bila rezerva). Na progi smo dosegle enajsto mesto med enaintridesetimi ekipami, kar je res pohvalno.

Kako potekajo tekmovanja in bitke med gasilci, kako pogosta so in kako se nanje pripravljate?

Emu in Evi: V tekmovanje iz orientacije spadajo orientacijski tek in praktične vaje iz gasilstva, kot so na primer hitrostno vezanje vozlov, ciljanje tarče z vedrovko, hitrostno zvižanje cevi in sklapljanje cevi na trojak. Tekmovanje obsega tudi poznavanje teoretičnega dela (poznavanje in pravilna uporaba zemljevida in kompasa).

Poleg orientacije obiskujemo kvize, pri katerih sta pomembna teoretično poznavanje

gasilstva in praktični del (vezanje vozlov, pri pripravnih tudi vezanje orodja, štafeta – met vrvi v vreči, poznavanje gasilskega orodja, met cevi).

Lara: Tekmovanja običajno potekajo na približno dva meseca, tako da so dokaj pogosta.

Alja: Na tekmovanja se pripravljamo skupaj z mentorji. Z njimi se dogovorimo, ko imamo čas, in takrat vadimo vse vaje, ki jih je še treba dodelati in izpopolniti, da bi bile na tekmovanju čim boljše.

Kako ste se počutile na orientacijskem tekmovanju, kjer ste prejele zlato medaljo?

Lara: Iskreno povedano se mi je ta zmaga zdela zelo nepričakovana. Vedele smo sicer, da imamo zelo dobre rezultate pri vseh vajah, vendar smo pričakovale, da imajo drugi še boljše. Med tekmovanjem sem bila malce živčna kot ob večini tekmovanj. Vedela sem, da imamo veliko konkurence, ki jo moramo premagati, če želimo zmagati.

Alja: Bila sem živčna, vendar sem zaupala v svojo ekipo, saj sem vedela, da smo veliko vadile in nam bodo vaje šle. Všeč mi je, da se z ekipo zelo dobro razumemo in sodelujemo skupaj.

Ste že kdaj nosile pravo gasilsko obleko? Je res, da so zelo težke?

Em a in Eva: Da, prijazno so nama jih posodile članice za tekmovanja in sodelovanje na gasilskih praktičnih vajah članov. Gasilske obleke niso pretirano težke in vroče, čeprav so izdelane iz materialov, ki gasilce varuje pred ognjem in fizičnimi poškodbami. Bolj kot obleka je težak dihalni aparat.

Lara: Da, enkrat sem jo preizkusila med vaji. Vsekakor je res zelo težka in si ne predstavljam, da bi jo morala nositi veliko časa.

Alja: Tudi jaz sem jo že preizkusila in se mi je zdela dokaj težka. Počutila sem se v redu, vendar je za mlado punco to še vseeno kar velik zalogaj.

Se učite veliko različnih vozlov in koliko približno jih znate? Kateri vam je najbolj všeč?

Vse: Za tekmovanja uporabljamo tri, vendar pa se na treningih naučimo še nekaj drugih. Znamo šest vozlov (jamborski, tkalski in te-sarski – na začetku smo jih kot pionirčki poimenovali kar kot prvi, drugi in tretji voz, hahaha).

Em a in Eva: Nama je najbolj všeč vpletena osmica.

Mislite z gasilstvom nadaljevati tudi pozneje v življenju?

Em a in Eva: Da, saj to radi počneva in nama veliko pomeni. Obe radi pomagava ljudem, ki potrebujejo pomoč. Veliko je tudi možnosti izobraževanja in razvoja za različne položaje v gasilstvu.

Lara: Želim si nadaljevati, vendar bi mi lahko težave povzročalo pomanjkanje časa. Gasilski krožek moram namreč uskladiti še s

Alja Kosirnik

Lara Pevec

strelskim, vendar upam, da mi bo uspelo.

Alja: Zagotovo bom še nadaljevala z gasilstvom. Želim si nadaljevati in narediti tečaj za operativno gasilko.

Katere so po vašem mnenju lastnosti dobre gasilke?

Em a in Eva: Razum, sočutje, iznajdljivost, požrtvovalnost, predanost in dobra psihofizična pripravljenost.

Alja: Menim, da mora biti delavna, pridna, poslušna in predvsem zelo vztrajna.

Lara: Predvsem moraš imeti voljo in željo, da pomagaš drugim.

Misel za konec (vaše razmišljanje, vodilo)?

Gasilstvo ni samo gašenje požarov, kar se na prvi pogled zdi. Gasilstvo je veliko več: je način življenja in vseživljenjsko izobraževanje, kamor poleg gašenja požara spadajo tudi tehnično reševanje (prometne nesreč, odpiranje vrat, delo na višini – prekrivanje streh, pri poplavih tudi črpanje vode, nudenje prve pomoči, delo z nevarnimi snovmi ...).

Vsi, ki vas delo gasilca zanima, lepo vabljeni, da se jim pridružite.

Nina Rems

Vaja za požar v naravi med tekmovanjem na Hrvaškem

Lenoba je epidemijska tegoba

Paradoks epidemije in karantene je ta, da nam je v tem času (lahko) neizmerno dolgčas, hkrati pa ne najdemo volje in energije za produktivno in ustvarjalno preživljanje časa. Poglejmo, zakaj pravzaprav pride do tega! Odgovor se skriva v motivaciji in tem, da morajo biti, če želimo uresničevati višje potrebe, najprej zadovoljene fiziološke potrebe in potrebe po varnosti, ljubezni, predvidljivosti. Kako se kljub pandemijskim razmeram lotiti lenobe in pomanjkanja motivacije?

Eden izmed glavnih dejavnikov, ki vpliva na to, kaj in kako počnemo, je motivacija. Vpliva na to, kako želimo preživeti svoj čas, koliko energije porabimo za doseganje določenega cilja in kako dolgo vztrajamo v nekem obnašanju. Skoraj vse naše vedenje deluje in se sproža s pomočjo motivacijskih mehanizmov. Motivacije nam torej nikoli zares ne zmanjka – ne glede na to, kako neproduktivno in lenobno se počutimo, se še vseeno (razen v skrajnih primerih) udejujemo v številnih motivacijskih vedenjih, saj gremo spat, če smo utrujeni, in jest, če smo lačni. Motivacije za delo in ustvarjalnost pa od časa do časa vseeno nimamo dovolj. Vsak izmed nas se kakšen dan zbudi in bi najraje 12 ur preživel na kavču. Včasih to res storimo, nekateri celo do te mere, da jih na koncu dneva od ležanja boli hrbet. Temu smo v času, odkar je v svetu izbruhnil COVID-19, priče precej bolj pogosto kot prej.

Motivacija je vsako vedenje, ki je usmerjeno k doseganju cilja in močno vpliva na to, kaj in kako počnemo. Motivacijski mehanizmi nas spodbudijo, da pijemo, ko smo žejni, zaradi njih pa tudi hrepenimo po ljubezni. V veliki meri nam krojijo življenje, kar najbolj opazimo, kadar imamo motivacije premalo. Ta težava je v današnjem času vse bolj prisotna, kar je posledica tega, da se nam je življenje pred letom dni obrnilo na glavo.

Izraz motivacija se nanaša na širok nabor obnašanj, ki jih lahko razdelimo na tri ključne procese. Najprej se pojavi določena potreba, ki se nanaša na kakršno koli stanje neuravnoteženosti v našem telesu ali življenju. Pojavljanju potrebe sledita dejavnost in nato cilj, ki ga želimo z dejavnostjo doseči in pomeni

zadovoljitev potrebe. Ko (in če) v zadnjem koraku dosežemo cilj, nas pogosto preplavijo pozitivna čustva in ugodje. V motivacijskem procesu je ključna prvina tudi naše razmišljanje, saj nam omogoča, da zaznamo potrebo, usmerjamo svoje vedenje in iščemo pot do cilja.

Kaj pa nas sploh motivira? Vzroki motivacije so lahko tako zunanji (na primer dražljaji, pobude in kulturno okolje) kakor tudi notranji (na primer fiziološki procesi, potrebe in vrednote). Lahko smo torej motivirani za akademske dosežke in pridobivanje visokih ocen v šoli, ker naši starši to pričakujejo od nas, ali pa nam samim izobrazba veliko pomeni in si zato želimo biti čim bolj uspešni na tem področju.

Z začetkom epidemije se je naša vsakdanja rutina močno spremenila ne glede na to, ali delamo oziroma se šolamo od doma ali ne. Zaradi zaprtja lokalov ne moremo zjutraj na kavo s kolegi in prijatelji, z njimi ne moremo skupaj pomalicati in se sproščeno družiti. Poleg tega, da vse te dejavnosti služijo kot sprostitev in nagrada, si okoli njih organiziramo svoje delo in naloge. So kot nekakšni mejniki – če mejnikov ni, smo izgubljeni, dezorientirani in posledično manj produktivni. Pri tistih, ki delajo ali se šolajo od doma, pa se je poleg tega še zabrisala meja med delom in prostim časom, saj je naš dom postal naša pisarna ali učilnica. Pogosto se zgodi, da telovadimo kar med predavanjem. Res je, da tako ubijemo dve muhi na en mah, vendar je naša pozornost pri tem razpeta med dve dejavnosti in v nobeno ne vlagamo vsega svojega truda in potenciala. To nas demotivira in zmanjšuje našo produktivnost.

Pomanjkanje motivacije med epidemijo pa lahko razložimo tudi s pomočjo hierarhije potreb, ki jo je izdelal Maslow. Avtor navaja, da obstajajo nižji in višji motivi oziroma potrebe, pri čemer se višje potrebe pojavijo šele, kadar so nižje zadovoljene. Najnižje potrebe so fiziološke (torej potreba po hrani, spanju ...), sledijo jim potrebe po varnosti, ugledu, ljubezni in podobno, najvišja pa je potreba po samoaktualizaciji. Samoaktualizacija je osebnostna težnja za uresničevanje posameznikovih potencialov (na primer potreba po tem, da smo ustvarjalni, da »nekaj naredimo iz sebe«). Če smo torej lačni ali se ne počutimo varno, ne bomo motivirani za samoaktualizacijo.

V času epidemije številne nižje potrebe niso zadovoljene – na primer zaradi gospodarske krize lahko trpijo naše fiziološke potrebe, zaradi socialnega distanciranja se lahko počutimo manj ljubljene, zaradi nevarnosti okužbe z virusom pa manj varne. Posledično se lahko zgodi, da za izpolnjevanje višjih potreb nimamo motivacije.

Pomagamo si lahko najprej tako, da se ne počutimo krive zaradi našega pomanjkanja motivacije. Krivda namreč povzroči, da smo še manj motivirani, nižja motivacija pa znova okrepi krivdo, in tako lahko zapademo v začaran krog. Pomagamo si lahko tudi tako, da si ustvarimo urnik in s tem rutino, v kateri zamenjamo dejavnosti, ki smo jih bili vajeni prej, z novimi in si okrog njih organiziramo delo. Nekateri priporočajo tudi, da naredimo spremembo – se na primer vpišemo na tečaj (četudi poteka na spletu), v fitnes ali pa se odločimo, da se bomo naučili plesti. To nam v življenje prinese nov smisel. Najpomembnejše pa je, da se ne počutimo krive, če nam od časa do časa bolj kot brati strokovno knjigo prija preživeti dan pred televizorjem.

Zoja Anžur, študentka psihologije

Reference

- Hirschlag, A. (2021). Why the pandemic is causing you motivation paralysis – and how to beat it. Pridobljeno s <https://thebolditalic.com/why-the-pandemic-is-causing-you-motivation-paralysis-and-how-to-beat-it-655f1fc24465>
- Kobal Grum, D. in Musek, J. (2009). Perspektive motivacije. Ljubljana: ZZFFUL.
- Rahiem, M. D. H. (2021). Remaining motivated despite the limitations: University students' learning propensity during the COVID-19 pandemic. *Children and Youth Services Review*, 102.

(Foto: Tanja Bricelj)

ZAHVALA

Za dobroto tvojih rok
ostala je beseda hvala,
ki v srcih bo ostala,
in večno lep spomin na te.

V 90. letu starosti se je od nas poslovila naša draga mama, stara mama, prababica, sestra in teta **Francka Orel Jazbec.**

Iskrena hvala vsem sorodnikom, prijateljem, znancem za izrečena sožalja, tople besede, podarjeno cvetje in sveče.

Iskreno se zahvaljujemo osebju Doma počitka Trzin za čas, ki ga je preživela pri vas, in za vso pomoč in nesebično nego, župniku za poslovilni obred in sveto mašo, pogrebni službi Vrbančič in pevkam skupine Mjav za prelepo odpete poslovilne pesmi.

Hvala vsem, ki ste naši mami kadar koli z dejanjem ali besedo polepšali življenje in se od nje poslovili na njeni zadnji poti.

Žalujoci vsi njeni

ZAHVALA

Martin, bil si naša moč!
Brez tebe znašli smo se
v temi.

Ko tebe ni, za nas je
temna noč.

A vendar svetiš nam kot
lučka v temi!

Pet žalostnih let je za nami, odkar je odšel naš ljubljani mož in oče Martin Oštrbenk. Svoje ustvarjalno življenje je ob opravljanju plemenitega poslanstva reševalca posvetil drugim. Reševal in rešil je številna življenja, dokler se ni znašel v položaju, ko je bil sam potreben pomoči.

Hvaležni smo vsem, ki ste mu pomagali v njegovi življenjski stiski. Posebno zahvalo izrekamo vsem na nevrološkem oddelku intenzivne nege Kliničnega centra Ljubljana, Reševalni postaji Ljubljana za njihovo požrtvovalnost in skrbnim delavcem varovanega oddelka Doma upokojencev v Laškem, kjer so mu pomagali po najboljših močeh. Tudi za njihovo pomoč ne najdemo pravih besed zahvale.

Hvaležni smo vsem, ki se našega Martina Oštrbenka spominjate in ga ohranjate v živem spominu. Nam ne pomeni le spomina, ampak tudi posmrtno vez za vse čase.

Žena Slavka, hčere z družinami in drugo sorodstvo

RAZPORED ODVOZA NEVARNIH ODPADKOV V OBČINI TRZIN (POMLAD 2021)

DATUM	URA	NASELJE	LOKACIJA
21. 4. 2021	15.30–17.00	Trzin	Na dvorišču Mengeške 9, Trzin
	17.30–19.00	Trzin	Na parkirišču pred trgovino Mercator

KAKO RAVNATI Z NEVARNIMI ODPADKI?

- ★ Nevarne odpadke hranite v originalni embalaži, ki naj bo dobro zaprta, da med prevozom na zbirno mesto ne pride do razlitja vsebine.
- ★ Tekoči odpadki naj bodo v zaprti posodi.
- ★ Ostri odpadki morajo biti v zaprti posodi iz stekla ali trde plastike.
- ★ Pomembno je, da se odpadki med seboj ne mešajo, saj to lahko povzroči nepredvideno reakcijo med različnimi snovmi.
- ★ Odpadke naj prinesejo polnoletne osebe, ki bodo pri rokovanju z njimi upoštevale varstveno tehnična navodila, ki ste jih dobili z nakupom izdelka, iz katerega je odpadke nastal.
- ★ Dokler nevarnih odpadkov ne oddate v akciji zbiranja, jih hranite na suhem, varnem in otrokom nedosegljivem mestu.

KAJ SPADA MED NEVARNE ODPADKE?

Akumulatorji, baterije, zdravila, pesticidi, barve, laki, topila, razredčila, lepila, kozmetika, čistila, neonske cevi, odpadno jedilno in motorno olje, pločevinke s potisnim plinom, embalaža, onesnažena z nevarnimi snovmi ...

Pomembno! Nevarni odpadki lahko zaradi svoje sestave ob nepravilnem odlaganju onesnažijo okolje, podtalnico ali druge dragocene vodne vire. Zato nevarnih odpadkov NE SMEMO odlagati v navadne zabojnike za odpadke ali v naravo, prav tako pa jih ne smemo zlivati v kanalizacijo.

Ste vedeli? Nevarne in kosovne odpadke lahko kadar koli v letu brez doplačila oddate v Centru za ravnanje z odpadki Dob.

Javno komunalno podjetje Prodnik d.o.o.
Savska 34, 1230 Domžale | 01/729-54-30
info@jkip-prodnik.si | www.jkip-prodnik.si

PRODNIK | 60
Javno komunalno podjetje let

POMEMBNO! Izdelki, ki vsebujejo nevarne snovi, so označeni s posebnimi simboli, kot so:

SERVIS LCD TV APARATOV

SHARP
KENWOOD
TELEFUNKEN
● BLAUPUNKT
FINLUX JVC
TOSHIBA
HITACHI

AVS AUDIO
VIDEO
SERVIS

SERVISNI PARTNER ZA SLOVENIJO

Telefon: 01 729 13 03

Telefon: 01 729 13 04

E-pošta: avs.menges@siol.net

Internet: www.sharp-servis.si

Hribarjeva ulica 38, 1234 MENGEŠ

Delovni čas: od 9.-12. in od 15.-18. ure

STROJNI TLAKI - ESTRIHI - OMETI

hitro, kvalitetno in ugodno

031 689 832 - Boštjan

TLAKI KOS d.o.o., Ljubljanska 33, Kamnik

GIVOS d.o.o.

ALU
OGRAJA

PVC
OGRAJA

• VRTNE IN BALKONSKE OGRAJE • DVORIŠČNA VRATA

M: 040 568 000 | www.givos.si | info@givos.si

PRODAJA IZDELKOV: GIVOS d.o.o., SREDNJA VAS 73, 4208 ŠENČUR

GAŠPERLIN
VRTNI CENTER

Vrtni center Gašperlin | Suhadole 100 | 1218 Komenda

Tel: 01 83 43 587 | vrtnicenter.si | gasperlin@vrtnicenter.si

ODPRTO: 8 -19, sobota 8-17, nedelja, praznik: zaprto

GAŠPERLIN
CENTER CVETJA

Brezplačni katalog
Cvetje za poletje
2021.

okna in vrata
NAGODE
www.nagode.si

Brezplačno vam pripravimo vso dokumentacijo
za pridobitev nepovratnih sredstev **Eko sklada.**

**NAJVEČJI SALON
OKEN IN VRAT
V SLOVENIJI.**

Dobrodošli
v IOC Zapolje 1/3,
Logatec.

**Kakovost in
konkurenčne
cene!**

Nagode d.o.o.,
IOC Zapolje 1/3, Logatec

m: 051 466 606, e: info@nagode.si
w: www.nagode.si

Vabljeni v naš razstveni salon vsak delavnik
med 7. in 16. uro, ob četrkih do 18. ure

VELDRONA
d.o.o.

Glavna cesta 20, 4202 NAKLO

veldrona@siol.net
<http://veldrona.si>

Računovodski servis

(za d.o.o., s.p., društva,...)

Kontakt: 041 863 440

HUBAT
25let

080 22 36

www.hubat.si

Za toplo zimo in pomlad
kurilno olje
dostavlja HUBAT

BREZPLAČEN PREVOZ ALI PLAČILO NA OBROKE

PIZZERIA
Olivia
TRZIN

Ljubljanska cesta 12 d, TRZIN

18. februarja smo
praznovali 8 let od
odprtja naše picerije!

Najlepša hvala za vašo
zvestobo!

Tel.: 083 872 718

Odprto: 10-23, nedelja zaprto (kuhinja 10-22)

Odlične pice po slovenskem domačem receptu v vašem priljubljenem lokalu!

Ob predložitvi izrezanega oglasa PIZZERIA OLIVIA je cena vsake naročene
pice samo 5,00 EUR. **NOVOST: družinska pica 10,00 EUR.**

AKCIJA VELJA DO 31. 5. 2021.

**500 €
POPUSTA**

+

VITARA**SX4
S-CROSS**

Kombinirana poraba goriva in izpusti CO₂: 4,6-6,4 l/100km in 104-145 g/km, emisijska stopnja: EURO6, specifična emisija dušikovih oksidov (NOx): 0,0138-0,0142 g/km, trdi delci: 0,00019-0,00020/km, število delcev: 0,69-0,95 E11/km. Oglikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delcev PM10 in PM2,5 ter dušikovih oksidov. Vse nadaljnje informacije o specifični porabi goriva in specifičnih emisijah CO₂ iz novih osebnih vozil najdete v Priročniku o varčni porabi goriva in emisijah CO₂, ki ga lahko brezplačno pridobite pri pooblaščenem SUZUKI partnerju in na spletni strani www.suzuki.si. Slike so simbolične. Do zgoraj navedenih akcijski ugodnosti so upravičeni tisti kupci novih vozil Vitara ali SX4 S-Cross, ki jim bo v obdobju akcije izstavljen račun in bo vozilo tudi registrirano. Podaljšano jamstvo 3+2 leti je vključeno v Suzuki Financiranje. Akcija velja do 30.6.2021.

Avto Aktiv Trzin**Avto Aktiv Intermercatus d.o.o.**
Ljubljanska cesta 24
1236 TrzinTel: +386 1 56 05 800
www.avto-aktiv.si